

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra regionálního managementu

Bakalářská práce

Problematika cizinců na trhu práce ČR

Vypracovala: Silvie Bártová
Vedoucí práce: PhDr. Miloslav Lapka CSc.

České Budějovice, 2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Silvie BARTOVÁ**
Osobní číslo: **E13328**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Strukturální politika EU pro veřejnou správu**
Název tématu: **Problematika cizinců na trhu práce ČR**
Zadávací katedra: **Katedra regionálního managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem této bakalářské práce je zjistit vývoj počtu cizinců na trhu práce v kontextu celé České republiky a také na území vybraného kraje. Zhodnotit přínosy a negativa jejich zaměstnávání a ukázat důsledky vyplývající pro českou ekonomiku.

Metodika práce:

1. Studium odborné literatury
2. Vypracování literární rešerše
3. Analýza dat
4. Komparace výsledků
5. Navrhovaná řešení

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíl a metodika. 4. Řešení problematiky. 5. Provedení analýzy. 6. Závěr. 7. Použitá literatura. 8. Přílohy.

Rozsah grafických prací: Dle potřeby.
Rozsah pracovní zprávy: 40-50 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná
Seznam odborné literatury:

1. Jírová, H. (1999). Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta.
2. Němec, O., & Vysoká škola ekonomická v Praze. (2002). Lidské zdroje na trhu práce. Praha: Oeconomica.
3. Palát, M., & Vysoká škola Karla Engliš v Brně. (2013). Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: Teorie a praxe v Evropské unii. Ostrava: Key Publishing.
4. Vlčková, A. (2003). Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy. Praha: Eurounion.
5. Pizzati, L., & Funck, B. (2002). Labor, employment, and social policies in the EU enlargement process: Changing perspectives and policy options. Washington, D. C: World Bank.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Miloslav Lapka, CSc.**
Katedra regionálního managementu

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **17. dubna 2016**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 26. října 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou/diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 14. 4. 2016

Podpis:

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce, panu PhDr. Miloslavu Lapkovi, CSc., za cenné rady a připomínky, které mi poskytl při zpracování práce.

OBSAH

1.	ÚVOD	3
2.	LITERÁRNÍ REŠERŠE	4
2.1	Trh práce.....	4
2.1.1	Nabídka práce	4
2.1.2	Poptávka po práci	5
2.1.3	Rovnováha na trhu práce	6
2.2	Nezaměstnanost	7
2.3	Migrace a související pojmy	9
2.3.1	Dělení migrace.....	10
2.3.2	Typologie migrantů	10
2.4	Migrační politika a politiky s ní související	12
2.4.1	Azylová a imigrační politika EU	12
2.4.2	Azylová a migrační politika České republiky	13
2.5	Pobyt cizinců na území České republiky	16
2.5.1	Druhy pobytů na území ČR.....	17
2.6	Zaměstnávání cizinců v České republice	19
2.6.1	Podnikání zahraničních osob	20
2.7	Imigrace a její vliv na ekonomiku země.....	22
2.8	Dopady imigrace na demografickou strukturu	25
2.9	Multikulturní společnost	26
3.	CÍLE A METODIKA	28
3.1	Cíle.....	28
3.2	Metodika	28
4.	PRAKTICKÁ ČÁST	29
4.1	Česká republika.....	29

4.1.1	Vývoj počtu cizinců v České republice	30
4.1.2	Cizinci a jejich vliv na demografickou strukturu	33
4.1.3	Zaměstnanost cizinců v České republice.....	35
4.2	Jihočeský kraj	45
4.2.1	Obyvatelstvo v Jihočeském kraji.....	46
4.2.2	Dopad cizinců na demografii kraje.....	48
4.2.3	Zaměstnanost cizinců v kraji	50
5.	VÝSLEDKY A DISKUZE	54
6.	ZÁVĚR	57
7.	SUMMARY	60
8.	SEZNAM ZDROJŮ	61
9.	SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ	65
10.	SEZNAM PŘÍLOH	67
11.	PŘÍLOHY	68

1. ÚVOD

Migrace je v současné době velmi aktuálním a diskutovaným tématem napříč celou společností. Cizinci do České republiky nemigrují v tak velké míře, jako do některých dalších evropských zemí, ale zaujímají zde významný podíl na celkovém obyvatelstvu, který se zejména po vstupu do Evropské unie zvyšuje a předpokládá se, že se i nadále zvyšovat bude.

Rostoucí imigrace do Evropy vede k pesimistickým a skeptickým náladám ve společnosti, které jsou způsobeny hlavně nedostatečnou informovaností a orientací v migrační problematice.

Tato práce se svým obsahem v první řadě věnuje vývoji cizinců na území České republiky a Jihočeského kraje, jeho vlivu na demografickou strukturu a trh práce. Přínosem je rozbor těchto získaných informací, který je využit pro celkové zhodnocení vlivu imigrace na ekonomiku státu a kraje, a to s ohledem na problémy, které vyplývají z existence multikulturní společnosti. Zvýšený důraz je kladen na dopady vyplývající ze zaměstnávání cizinců.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části. První část obsahuje vymezení základních pojmů, jako je trh práce, zaměstnanost a migrace. Prostor je dále věnován migračním politikám v rámci Evropské unie i České republiky a základní legislativní úpravě v oblasti pobytu a zaměstnávání cizinců. Poslední část literární rešerše přináší přehled literatury, týkající se teorie vlivu cizinců na trh práce, demografii a zmiňována je i problematika multikulturalismu. Stěžejní částí práce je část praktická, která je rozdělena na kapitoly věnující se celé České republice a Jihočeskému kraji, kde s využitím příslušných metodologických metod dochází k naplnění cíle práce.

2. LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Trh práce

Trh práce je základním pojmem, který bude v této práci často zmiňován. Proto se pojdme seznámit s jeho definicí a se subjekty, které na něm figurují.

Kolibová & Kubicová (2005) říkají, že trh práce, stejně jako jiné trhy, tvoří nabídka a poptávka. Specifikum trhu práce spočívá v tom, že vedle nabídky a poptávky figuruje na tomto trhu také cena práce, označovaná jako mzda. Trh práce je místem, na kterém se střetávají zaměstnanci a zaměstnavatelé. Vyjednáváním mezi oběma stranami dochází k dohodnutí ceny i množství práce.

Za hlavní smysl trhu práce je považována alokace pracovních sil mezi zaměstnavatele, odvětví nebo regiony (Němec, 2002).

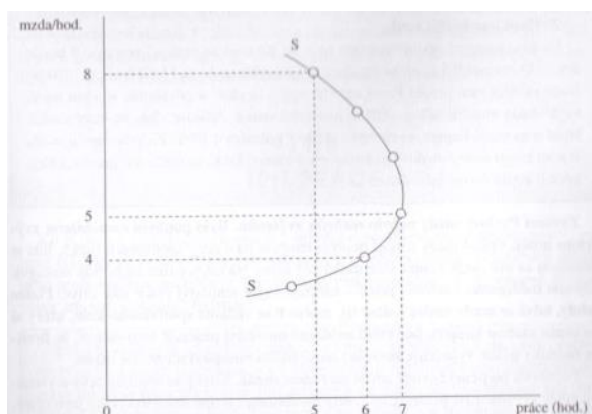
2.1.1 Nabídka práce

Macáková (2003) uvádí, že nabídku na trhu práce představují lidé, kteří jsou zároveň spotřebiteli. Jejich cílem je maximalizace užitku, která v prostředí trhu práce znamená nalezení optimálního poměru mezi prací a volným časem.

Křivku nabídky práce, která je znázorněna na obrázku, ovlivňují dva důležité efekty: důchodový a substituční.

Důchodový efekt je efektem, při kterém člověku roste mzda, což způsobuje snížení nabídky práce a dávání přednosti volnému času. Naopak substituční efekt motivuje člověka k nabízení více práce a „nakupování“ menšího množství volného času. Substituční efekt pozorujeme při nižších mzdách. Při jejich růstu naopak převládá efekt důchodový. V praxi to vypadá tak, že nejprve s růstem mzdy práce stoupá a při dalším růstu naopak klesá. Tuto situaci znázorňuje níže uvedený obrázek (Holman, 2002).

Obrázek 1: Nabídka na trhu práce

Zdroj: Holman, 2002, pp. 273

Němec (2002) dále uvádí, že na nabídku práce mají vliv různé determinanty, jako jsou například:

- současná a očekávaná budoucí výše reálné mzdy
- státní transfery a jiné příjmy nepocházející z práce
- majetkové poměry domácností
- demografický vývoj a struktura obyvatelstva
- pracovní návyky

2.1.2 Poptávka po práci

Křivka poptávky po práci má stejný sklon jako křivka poptávky po produktech. Na rozdíl od nabídky práce není ovlivněna žádnými efekty, a proto u ní nepozorujeme zpětné zakřivení.

Němec (2002) upozorňuje na to, že poptávka po práci je určena součtem všech individuálních poptávek firem na trhu práce. Vyjadřuje, že existují různé firmy s různými mzdově nákladovými strukturami, které mají odlišnou poptávku po práci. Mezi hlavní vlivy, které určují poptávku po práci, patří:

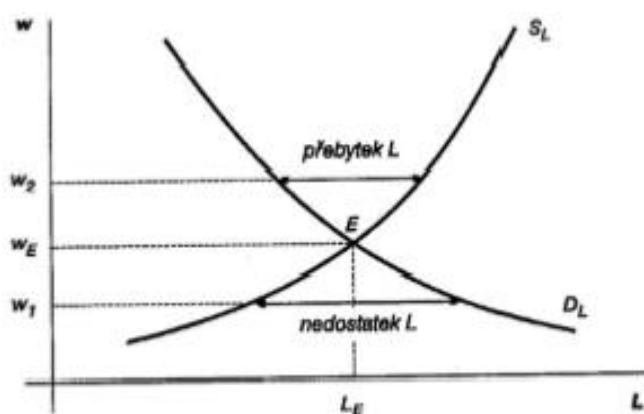
- cena práce
- poptávka po produktech, službách a jejich cena
- produktivita práce
- ceny dalších vstupů

- očekávané tržby
- disponibilní síla na trhu práce

2.1.3 Rovnováha na trhu práce

Vyrováním nabídky a poptávky vzniká rovnováha na trhu práce. V průsečíku křivek poptávky a nabídky se nachází rovnovážná mzdová sazba označována jako w_E . Pokud se mzdová sazba ze své rovnováhy vychýlí, vzniká nedostatek nebo přebytek práce. V případě, že tržní mzdová sazba klesne, vzniká na trhu nedostatek práce – více práce se poptává, než nabízí. Pro vyrování mzdové sazby zpět na rovnovážnou úroveň je nutné sazbu zvýšit. Nastolení rovnováhy může být způsobeno také změnou nabídky nebo poptávky po práci. Naopak zvýšením mzdové sazby vzniká na trhu přebytek práce. Vysoká nezaměstnanost vede ke snižování této mzdy až na rovnovážnou úroveň (Macáková, 2003).

Obrázek 2: Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Macáková, 2003, pp. 165

2.2 Nezaměstnanost

Ekonomické teorie se shodují, že nezaměstnanost vzniká nerovnováhou nabídky a poptávky na trhu práce, kdy je více práce nabízeno, než poptáváno.

Jírová (1999) tvrdí, že existence nezaměstnanosti (v případě, že se nejedná o nezaměstnanost přirozenou) ovlivňuje ekonomiku. Když je nezaměstnanost vysoká, pohybuje se běžný hrubý národní produkt pod úrovní svého potenciálu. To znamená, že dochází k plýtvání zdrojů a ekonomika neprodukuje tolik, kolik by mohla. Ekonomické škody doprovázejí i problémy psychologického charakteru (zhoršení fyzického, psychického stavu jedince), sociálního nebo lidského.

Obyvatelstvo země je děleno na zaměstnané, nezaměstnané a ostatní, kam spadají občané, kteří se nepočítají do ekonomicky aktivního obyvatelstva (jako jsou ženy na mateřské dovolené, studenti, důchodci apod.).

Nezaměstnanou osobou označíme toho, kdo není v pracovním poměru ani jiném vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a soustavně se nepřipravuje na povolání. Současně je to osoba, která požádala o zprostředkování zaměstnání na územně příslušném úřadu práce v místě trvalého bydliště a aktivně si práci hledá (Němec, 2002).

Jírová (1999) uvádí, že nezaměstnanost se dá měřit ukazatelem míry nezaměstnanosti. Tento ukazatel vychází z podílu počtu nezaměstnaných osob k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. Ve vzorci nalezneme u , které vyjadřuje míru nezaměstnanosti, kterou počítáme. Písmeno U je pak počet všech nezaměstnaných obyvatel a L označuje počet ekonomicky aktivního obyvatelstva.

$$u = \frac{U}{L} * 100 (v \%)$$

Nezaměstnanost můžeme dělit na různé druhy, podle toho z jakých důvodů vzniká. Holman (2002) rozděluje nezaměstnanost na frikční, strukturální a cyklickou:

- *Frikční nezaměstnanost*

Frikční nezaměstnanost se také někdy označuje jako normální nezaměstnanost. Vzniká, když člověk opustí své pracovní místo a hledá si jiné. Hledání zabere nějaký čas, protože při tomto typu nezaměstnanosti si člověk vybírá mezi pracovními nabídkami a

snaží se najít tu nejlepší. Frikční nezaměstnanost bývá poměrně krátká, většinou se udává doba do tří měsíců.

- *Strukturální nezaměstnanost*

Příčinu vzniku strukturální nezaměstnanosti můžeme nalézt ve strukturálních změnách ekonomiky, kdy u některých odvětví dochází k útlumu a u jiných naopak k expanzi. Tyto změny vedou ke zvýšení či snížení poptávky po určitých profesích.

V případě strukturální nezaměstnanosti je třeba, aby se lidé zorientovali na novém trhu práce a rekvalifikovali své pracovní schopnosti, které jim umožní nalézt práci v expandujících oborech.

- *Cyklická nezaměstnanost*

Vznik cyklické nezaměstnanosti má původ v hospodářském cyklu, kdy v případě celkového hospodářského poklesu dochází ke vzniku nezaměstnanosti v podstatě ve všech odvětvích, a to z důvodu razantního snížení poptávky firem po práci. Příkladem je v České republice období mezi roky 1998 a 1999, kdy na konci roku 1999 dosáhla nezaměstnanost až 9,4 %, a to právě v důsledku hospodářského poklesu.

- *Sezónní nezaměstnanost*

Na rozdíl od Holmana (2002), Němec (2002) do typů nezaměstnanosti zahrnuje tzv. sezónní nezaměstnanost, která se týká oborů závislých na počasí. Jedná se zejména o stavebnictví, povrchovou těžbu nerostných surovin, případně lesnictví nebo rybolov.

2.3 Migrace a související pojmy

O migraci v současné době slyšíme velmi často. Jaká je však její definice a proč vlastně vzniká?

Pojem migrace chápeme jako mechanický pohyb obyvatelstva – tedy migrantů. Je to proces stěhování mimo trvalé bydliště. Migrace však zahrnuje i stěhování na kratší dobu s návratem zpět. V současné době je hlavním motivem migrace získání nové práce (Rolný, Lacina, 2001).

Roubíček (1997) upozorňuje, že je třeba rozlišovat prostorový pohyb obyvatelstva, tzv. mobilitu (hybnost), která má na rozdíl od migrace daleko komplexnější záběr. Zahrnuje totiž veškeré pohyby obyvatelstva a to bez ohledu na účel, opakování, směr či vzdálenost. Zároveň musíme rozeznávat emigraci a imigraci – tedy vystěhování a přistěhování.

Mezinárodní migrace vzniká z mnoha důvodů. Palát (2013) se odvolává na vysvětlení, které přinesl ve své knize Lee (1966). Podle něj na migraci působí tzv. push a pull faktory. *Push faktory* jsou vlivy vznikající v zemi původu a které podněcují občany k migraci. Můžeme k nim zařadit:

- nepříznivé životní podmínky
- válečné konflikty
- málo pracovních příležitostí
- špatnou politickou situaci země

Druhým typem jsou *pull faktory*, které přitahují migranty do konkrétní země. Ti většinou přicházejí za:

- lepším pracovním uplatněním
- kvalitním zdravotnictvím
- bezpečnou a stabilní situací v zemi
- náboženskou a politickou svobodou

2.3.1 Dělení migrace

Migrace se rozděluje na mnoho druhů – z hlediska dobrovolnosti, legálnosti a časového horizontu. V literatuře se můžeme setkat i s podrobnějším členěním, následující text obsahuje pouze rozdělení základní.

Dobrovolná migrace je typem migrace, která je založena na vlastní vůli migranta. Naopak *nedobrovolná migrace*, která je někdy označovaná i jako násilná, vzniká donucením k migraci prostřednictvím veřejné moci. Mezi důvody nedobrovolné migrace patří zejména vyhoštění (jednotlivce nebo určité skupiny obyvatel), evakuace kvůli hrozící přírodní katastrofě nebo válečné konflikty, které představují hrozbu pro obyvatele dané země (Rolný, Lacina, 2001).

Dalším člením migrace je migrace z hlediska *časového horizontu*. Ta se rozděluje na krátkodobou, dlouhodobou, přechodnou a kyvadlovou. Doba do jednoho roku charakterizuje krátkodobou migraci, naopak dlouhodobá musí trvat více než rok. Přechodná migrace vyjadřuje situaci, kdy migrant danou zemi opouští a směřuje do jiné. Posledním typem migrace z hlediska času je migrace kyvadlová, při které migrant opakovaně migruje do určité země a po čase zpět do země, odkud pochází. *Legální a nelegální migrace* se odehrává při mezinárodní migraci. Jak už z pojmů vyplývá, o legální migraci mluvíme v případě, že migrant splnil všechny podmínky stanové zákonem země, do které migruje. Naopak ilegální migrant do země nezákonně vstoupil, např. bez platných dokladů nebo překročením hranice země mimo stanovený hraniční přechod. Nelegální migrace také může vzniknout uplynutím doby legálního pobytu v zemi (Palát, 2013).

2.3.2 Typologie migrantů

Členění migrantů je v literatuře pojato velmi odlišně. Většinou ale bývají tříděni dle legality nebo statusu, který jim byl přidělen po vstupu do hostitelské země.

Rabušic, Burjanek (2003) ve své knize podle Castlese (2001) rozdělili migranty na následující základní skupiny:

- Uprchlíci – definice uprchlíků vychází ze Ženevské úmluvy, která byla přijata v roce 1951 Organizací spojených národů. Uprchlíkem je ten, který má odůvodněné obavy z pronásledování kvůli mnohým důvodům, jako jsou důvody náboženské, rasové, národnostní nebo politické.

- Žadatelé o azyl – žadateli o azyl jsou osoby, u kterých se zjišťuje, zda splňují kritéria ustanovená Ženevskou úmluvou a mohou být uznáni za uprchlíka
- Ilegální migranti – Migranti, kteří jsou v dané zemi bez potřebných dokumentů
- Vysoce kvalifikovaní migranti – U vysoce kvalifikovaných migrantů je účelem pobytu v dané zemi práce. Dá se předpokládat, že tito migranti mají kvalifikaci, která jim umožňuje práci získat.
- Rodinní příslušníci – Jsou to migranti, kteří migrují za svými příbuznými
- Navrátilci – Navrátilcem se označuje migrant, který se po určité době vrací zpět do země, odkud pochází.

2.4 Migrační politika a politiky s ní související

V literatuře i běžném životě se setkáváme s pojmy migrační, imigrační a integrační politiky, které se mezi sebou často zaměňují, a mnohdy je chybně interpretován jejich význam.

Barša & Baršová (2005, pp. 9-10) přesně definují migrační politiku. „*Termínem migrační politiky označujeme politiky směřující k přímé či nepřímé regulaci a řízení pohybu lidí přes mezinárodní hranice – v případě Evropské unie přes její vnější hranice – a jejich pobytu na území států, jejichž nejsou občany. Migrační politiky se týkají jak regulace a usměrňování legální migrace, tak postihu a prevence nelegální migrace*“.

Imigrační politiku chápeme jako dílčí část migračních politik. Obsahem imigrační politiky je nejen stanovení výběru cizinců, kteří se v dané zemi mohou usadit, ale i určení podmínek, za kterých k tomuto trvalému nebo dlouhodobému pohybu může dojít. Politiky, které vedou k procesu začlenění imigrantů, se nazývají integrační politiky. Cílem každého státu by měla být opatření vedoucí k adaptaci imigrantů do společnosti s orientací na potřeby, které imigranty znevýhodňují od společnosti včetně jazyka nebo realití hostitelského státu (Barša & Baršová, 2005).

2.4.1 Azylová a imigrační politika EU

Azylová a imigrační politika je jednou z poměrně mladých politik Evropské unie, která se neustále vyvíjí s ohledem na aktuální stav a potřeby v oblasti přistěhovalectví.

Hokovsky & Kopal (2013) uvádí, že imigrační politika je v Evropské unii rozvíjena zhruba od roku 1999, kdy se tehdejší členské státy rozhodly k zavedení společných postupů v rámci této politiky a současně i v oblasti vízových podmínek.

Historickým mezníkem azylové a imigrační politiky je přijetí Amsterodamské smlouvy, v jejímž rámci došlo k přesunutí vízové, migrační a azylové politiky z třetího do prvního pilíře. Summit v Tampere, který se konal 15. – 16. října roku 1999 je charakteristický prvními společnými postupy v rámci těchto politik. V návaznosti na uplynulý summit byl přijat Haagský program na pětileté časové období, jehož cílem bylo vytvoření vhodných podmínek pro svobodu, bezpečnost a spravedlnost v rámci Evropské unie. Konkrétnější cíle i časový harmonogram byly pak vydány v tzv. Akčním plánu k Haagskému programu, který byl pro potřeby azylové politiky příliš obecný (Ministerstvo vnitra, 2016a).

Roky 2007 a 2008 jsou charakteristické rozšířením Schengenského prostoru (základním principem Schengenského systému je zrušení kontrol na vnitřních hranicích), do kterého v roce 2007 vstupuje i Česká republika. Priority pro oblast práva, svobody a bezpečnosti pro období 2010 – 2014 stanovil Stockholmský program, jenž vznikl jako reakce na program z Tampere a Haagu. Na následující období 2014 – 2020 byly vymezeny tzv. strategické směry pro legislativní a operativní plánování v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva, které ale nezavádějí žádné novinky, ale jsou pojaty spíše jako pokyny pro uplatňování stávající legislativy a dokumentů (EurActiv, 2015).

V současné době Evropa, potažmo Evropská unie, trpí velkým přílivem uprchlíků, kteří zde žádají o udělení azylu. Uprchlíci se snaží uniknout válečným problémům, které sužují země jejich původu (na počátku této vlny šlo zejména o uprchlíky z Libye, dnes jde o Syřany, Afghánce, Somálce a další). Pro Evropskou unii to však znamená velkou výzvu – zabránit potenciálnímu vniknutí extremistů a na druhé straně pomoci osobám, které jsou v těžké situaci. Jelikož je tato současná situace tak obsáhlá a každým dnem se objevují nové informace a přístupy k řešení celé problematiky, jak na poli Evropské unie, tak v České republice, nebude v této práci nijak rozebírána.

2.4.2 Azylová a migrační politika České republiky

Problematika azylové a migrační politiky není upravena jen v rámci celé Evropské unie, ale samozřejmě i na území každého členského státu, a tudíž i v České republice.

Tato politika je v České republice zakotvena nejenom legislativou, ale musí být současně v souladu se Zásadami vlády v oblasti migrace cizinců, které jsou přílohou usnesení vlády České republiky č. 55 z 13. ledna 2003. Obsahem Zásad je odkaz na mezinárodní závazky plynoucí z členství v EU, prosazování koordinace v rámci migrační politiky státu a zejména základní priority v rámci této politiky. Migrační politika má zjednodušeně sloužit k odstraňování nelegální migrace a podporovat migraci, která je pro stát a celou společnost přínosnou (Ministerstvo vnitra, 2014a).

Právo nejenom legislativní, ale i analytické a realizační má v České republice Ministerstvo vnitra a zejména odbor azylové a migrační politiky. Některé pravomoci, které souvisí se Zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jsou vykonávány Policií České republiky a Ředitelstvím služby cizinecké policie (Ministerstvo vnitra, 2014a).

Kompetence Ministerstva vnitra

V souvislosti s problematikou věnující se vstupu a pobytu cizinců na území České republiky a mezinárodní ochraně, má Ministerstvo vnitra České republiky zásadní úlohu, z které vyplývají následující úkoly.

Jedná se v první řadě o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti migrace a spolupráci s dalšími resorty a organizacemi, jak na vládní, nevládní a mezinárodní úrovni. Ministerstvo vykonává pravomoc v oblasti udělování, prodlužování a rušením povolení k pobytu občanům třetích zemím a Evropské unie. Rozhoduje o udělování dlouhodobých víz, zaměstnaneckých karet, modrých karet a o úhradě nákladů spojených s vyhoštěním cizince. Ministerstvo vnitra také vytváří státní integrační programy, jejichž cílem je pomoc azylantům se začleněním do společnosti a s tím související koordinace politiky integrace cizinců (Ministerstvo vnitra, 2014b).

Odbor azylové a migrační politiky ČR ve spolupráci s dalšími ministerstvy pravidelně zpracovává tzv. *Zprávu o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky*. Zpráva je poté předložena jak vládě České republiky, tak zároveň i Poslanecké Sněmovně a Bezpečnostní radě státu. Obsahuje informace o stavu legální a nelegální migrace, integrace cizinců a změnách v legislativě nejen v rámci České republiky ale i v legislativě evropské. Zpráva obsahuje textovou část, která je doplněna statistikami za uplynulý rok, popřípadě statistikami, které srovnávají vývoj za různá období a následně jsou dostupná k nahlédnutí veřejnosti na webových stránkách MV ČR (Ministerstvo vnitra, 2015a)

Česká republika má koncipovanou Strategii migrační politiky. Její aktuální podoba byla schválena vládou 29. července 2015. Strategie vznikla z důvodu potřeby státu se vymezit v otázkách migrace a azylu v současném období, kdy evropské státy čelí velkému nárůstu imigrace, která má nejen pozitivní, ale i negativní dopady. Česká republika se zároveň snaží přispět ke zvýšení informovanosti občanů v této problematice.

Dokument je rozpracován na sedm dílčích zásad, mezi které patří:

- Integrace
- Nelegální migrace a návratová politika
- Azyl
- Vnější dimenze migrační politiky
- Volný pohyb osob v Evropské unii a Schengenská spolupráce

- Legální migrace
- Mezinárodní a evropské závazky České republiky v oblasti migrace

Jednotlivé zásady vycházejí z aktuálního stavu, jsou v nich navrženy cíle na národní a unijní úrovni a nástroje, kterými bude těchto cílů dosaženo. V rámci koordinace Strategie migrační politiky byl ustanoven tzv. Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci, jehož fungování je zaručeno jak na úrovni expertní, tak i vládní (Ministerstvo vnitra, 2015b)

2.5 Pobyt cizinců na území České republiky

Na území České republiky se vstup a pobyt cizinců řídí zejména zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V souvislosti s členstvím v Evropské unii je pobyt cizinců vázán i právními předpisy EU/ES. Jde především o Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 o kodexu společenství o vízech a nařízení Rady (ES) č. 539/2001, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém je stanoven seznam třetích zemí, jejichž občané musejí splňovat vízovou povinnost a naopak. Dále je Česká republika vázána předpisy souvisejícími se začleněním do Schengenského prostoru (BusinessInfo, 2011).

Cizincem se podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, rozumí osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie. Tento zákon se nevztahuje na cizince, který:

- Žádá o udělení mezinárodní ochrany, cizincem, který je strpěn na území, azylantem nebo osobou požívající doplňkové ochrany
- Pobývá na území na základě zvláštního právního předpisu upravujícího přechodný pobyt cizích ozbrojených sil na území
- Požádal Českou republiku o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území, a cizince, který pobývá na území na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany

Povinnosti, které musí cizinec splnit při vstupu a pobytu na území České republiky, závisí na tom, zda je cizinec občanem EU, včetně občanů Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska a rodinných příslušníků, nebo zda se jedná o cizince tzv. třetích zemí.

a) Občané EU, Islandu, Lichtenštejnska, Norska, Švýcarska a jejich rodinní příslušníci

Tito cizinci mohou v České republice pobývat přechodně nebo mohou získat trvalý pobyt. Pro pobyt není nutné mít žádné povolení, cizincům stačí vlastnit cestovní doklad nebo průkaz totožnosti. Cizinci si mohou zažádat o potvrzení o přechodném pobytu nebo o povolení k trvalému pobytu, pokud jejich předpokládaný pobyt v České republice bude delší než tři měsíce.

b) Občané třetí země

Jako občana třetí země označujeme občana státu, který není členskou zemí Evropské unie a současně není ani občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska nebo Švýcarska. Občan třetí země se musí ohlásit na odboru cizinecké policie dle místa pobytu do tří pracovních dnů od vstupu do České republiky. Jiný postup je u cizinců, kteří si chtějí vyzvednout povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu – ti svoji povinnost mohou splnit i na pracovišti Ministerstva vnitra České republiky ve stejné časové lhůtě (Ministerstvo vnitra, 2016)

2.5.1 Druhy pobytů na území ČR

Pobyt cizinců na území České republiky upravuje, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, zákon č. 326/1999 Sb. Cizinec, který splnil podmínky dané zákonem, může v České republice pobývat na základě:

a) Krátkodobého víza

Krátkodobé vízum je vízum k pobytu do 90 dnů a bývá označováno jako tzv. schengenské vízum. Jeho udělení je možné nejen pro jeden vstup, ale i pro více vstupů nebo se vydává v podobě letištního průjezdního víza. Platí, že žádost o udělení schengenského víza se podává ve státě, ve kterém je žadatel občanem nebo ve kterém má povolen pobyt a to ve lhůtě tři měsíce a maximálně patnáct dní před plánovanou cestou (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015)

b) Dlouhodobého víza

Dlouhodobé vízum se poskytuje k pobytu na území České republiky nad devadesát dní a nejvýše na dobu do jednoho roku. Žádost o tento druh víza se podává na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí nebo i v České republice, ale jen v případech, které jsou stanoveny zákonem. Vízum se poskytuje za konkrétním účelem. Jedná se zejména o účel studia, podnikání, zaměstnání, pozvání a o účel kulturní (Ministerstvo vnitra, 2016b)

c) Dlouhodobého pobytu

Povolení k dlouhodobému pobytu může cizinec získat, pokud pobývá na území České republiky na dlouhodobé vízum (nad devadesát dnů) a zároveň zde chce přechodně pobývat po dobu delší než jeden rok. Pobyt je vázán stejným účelem pobytu, až na výjimky, které jsou stanoveny zákonem. Žádost se podává na pracovišti Ministerstva vnitra, případně i na zastupitelském úřadu ČR a to v případě že cizinec nesplnil podmínku

vlastnění dlouhodobého víza a jen pouze ve stanovených případech (Ministerstvo vnitra, 2016b).

d) Trvalého pobytu

Trvalý pobyt mohou v České republice získat jak občané EU, tak i cizinci třetích zemí. Povolení mohou získat i držitelé modré karty EU, děti narozené na území ČR nebo krajané, další případy specifikuje zákon. Nejdůležitější podmínkou je splnění podmínky pětiletého nepřetržitého pobytu na území ČR (Ministerstvo vnitra, 2016b).

2.6 Zaměstnávání cizinců v České republice

Nejdůležitějším právním předpisem, který upravuje tzv. zahraniční zaměstnanost je zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Cizinec může v České republice pracovat na základě zaměstnanecké karty, modré karty nebo povolení k zaměstnání (§ 89 Zákona č. 435/2004 Sb.)

Podle § 85 Zákona o zaměstnanosti, není za cizince považován občan Evropské unie včetně jeho rodinného příslušníka a ani rodinný příslušník občana České republiky, jehož definici nalezneme v § 3 odst. 3 téhož zákona.

Ze zákona tedy vyplývá, že občané EU, Norska, Islandu, Lichtenštejnska, Švýcarska a jejich rodinní příslušníci k vykonávání práce v České republice nepotřebují žádné povolení k zaměstnání, modrou nebo zaměstnaneckou kartu.

Tabulka 1: Zaměstnávání cizinců v ČR

Získání zaměstnání v ČR	Občané EU, Norska, Islandu, Lichtenštejnska, Norska a jejich rodinní příslušníci	Občané třetích zemí
		- nejsou vyžadována žádná povolení k zaměstnání

Zdroj: Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, vlastní zpracování

a) Zaměstnanecká karta

Projekt zaměstnaneckých karet, který nahradil předchozí systém tzv. zelených karet, se vydává cizincům ze třetích zemí a opravňuje je k pobývání na území České republiky a vykonávání práce na konkrétním pracovním místě, na které byla zaměstnanecká karta vydána. Zahraniční pracovníci obsazují místa, která jsou obsažena v tzv. centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držitelů zaměstnanecké karty, a o které čeští pracovníci a pracovníci z EU nejeví zájem. Cizinec musí mít se zaměstnavatelem uzavřenou pracovní smlouvu, kterou přikládá k žádosti o vydání zaměstnanecké karty. Podmínkou pro získání zaměstnanecké karty je také doklad, který potvrzuje, že cizinec má po dobu pobytu v České republice zajištěné ubytování (Integrovaný portál MPSV, 2015)

b) Modrá karta

Modrá karta se stejně jako zaměstnanecká vydává cizincům třetích zemí. Opravňuje je k dlouhodobému pobytu v České republice za účelem zaměstnání. Hlavní rozdíl oproti zaměstnanecké kartě je v tom, že modré karty se poskytují na pracovní místa, která vyžadují vysokou kvalifikaci a po kterých je v České republice poptávka. Cizinci potřebují mít pro vydání modré karty ukončené vysokoškolské, popř. vyšší odborné vzdělání a uzavřenou pracovní smlouvu minimálně na jeden rok (Integrovaný portál MPSV, 2014).

c) Povolení k zaměstnání

Pokud cizinec není držitelem modré nebo zaměstnanecké karty, může požádat o povolení k zaměstnání. Podle § 89 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, může být cizinec zaměstnán, pokud vlastní povolení k zaměstnání, které vydává příslušná krajská pobočka Úřadu práce a současně má povolení k pobytu na území České republiky.

Povolení k zaměstnání se vydává na dobu určitou, nejvýše na dobu dvou let, případně i opakovaně. Jeho udělení je vyžadováno jak pro pracovní poměr, tak i pro dohodu o provedení práce nebo dohodu o pracovní činnosti (Integrovaný portál MPSV, 2016).

2.6.1 Podnikání zahraničních osob

Před tím než přejdeme k tématu podnikání zahraničních osob v České republice, je nutné se seznámit s definicí podnikatele, která je upravena v české legislativě.

Podle § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, je za podnikatele považován ten, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.

Podmínky živnostenského podnikání zahraničních osob v České republice upravuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. Ten v § 5 odst. 2 stanovuje, že fyzická osoba, která nemá v České republice bydliště, nebo právnická osoba, která zde nemá sídlo, je oprávněna provozovat živnost na území České republiky za stejných podmínek a rozsahu, jako osoba česká.

Živnostenský zákon se odkazuje i na zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve kterém je stanoveno, že pro udělení povolení k provozování živnosti je nutné doložit doklad o udělení víza nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu (§ 5 odst. 5 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání).

Živnost může v České republice za stejných podmínek jako občan České republiky provozovat i fyzická osoba, které byl udělen azyl nebo doplňková ochrana, včetně jejích rodinných příslušníků (§ 5 odst. 6 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání).

2.7 Imigrace a její vliv na ekonomiku země

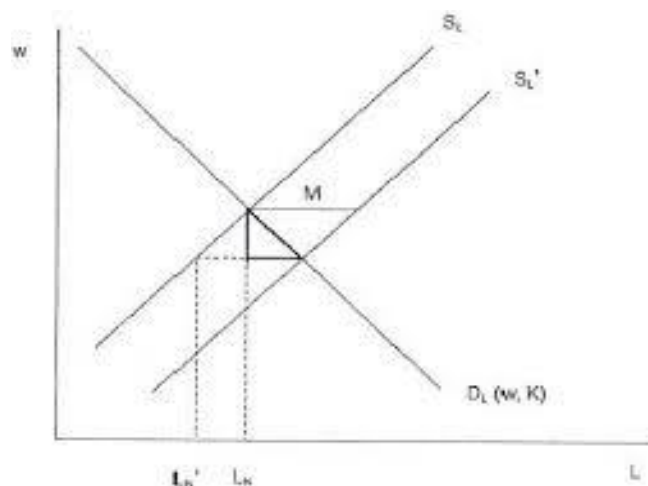
Palát (2013) uvádí, že lidé migrují z mnoha důvodů, které se dají zjednodušeně rozdělit na dvě skupiny: finanční a nefinanční. V současné době je hlavním motivem, jak již bylo řečeno v předchozích kapitolách, motiv finanční. V tomto případě mluvíme o migraci pracovní.

Předpokladem pro vznik pracovní migrace je stabilní zaměstnanost. Vysoká míra nezaměstnanosti poukazuje na ekonomické problémy a nedostatečné využívání potenciálu ekonomiky. V této problematice se Funck & Pizzati (2002) vracejí k ekonomické situaci zemí Střední Evropy, kdy i v České republice po transformaci ekonomiky po roce 1989, došlo k vysokému nárůstu nezaměstnanosti způsobené změnami v hospodářské struktuře.

Cizinec, který chce migrovat za prací, porovnává mezi sebou přínosy a vlastní náklady. Rozdíl ve mzdě, který by získal prací v hostitelské zemi, není ale jediným rozhodujícím ukazatelem. Migrant musí vzít v úvahu náklady na bydlení nebo míru zdanění v dané zemi (Palát, 2013).

Pokud budeme mluvit o vlivu migrace na trh práce, Palát (2013) se odkazuje na neoklasický model trhu práce. Obrázek představuje situaci, kdy migranti, přicházející za prací (M) ovlivňují nabídku práce (S_L). Zvýšení počtu imigrantů vede k posunutí nabídky práce směrem doprava, a dále ke snížení mzdové úrovně a zaměstnanosti rodilých pracovníků (L_N). Trojúhelník, který vidíme uprostřed obrázku, představuje nárůst blahobytu firem vlivem migrace.

Obrázek 3: Neoklasický model trhu práce

Zdroj: Palát, 2013, pp. 25

Palát (2013) dále upozorňuje, že tento model zcela neodpovídá realitě. Imigranti totiž nemají stejné vzdělání a kvalifikaci a proto i dopady na trh práce jsou odlišné. V případě imigrace cizinců s nízkou kvalifikací dochází na trhu práce ke zvýšení nabídky těchto pracovníků, ale zároveň i ke zvýšení poptávky po pracovnících s vyšší kvalifikací. Tento jev pak způsobuje snížení mzdy nízko kvalifikovaných migrantů a naopak zvýšení mzdy těch vysoko kvalifikovaných. Pokud bude na trhu práce převaha migrantů s vysokou kvalifikací, budou dopady na trh práce opačné.

Fakt, že cizinci do České republiky migrují za prací, je podmíněn řadou jevů. V první řadě je nutné se zmínit o tom, že v Čechách není optimální soulad mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce. Tento nesoulad vzniká zejména z nízké schopnosti rychle reagovat na potřeby a vývoj pracovního trhu (což můžeme sledovat v českém školství). Češi také nejsou ochotni se za prací stěhovat. Dalším důvodem je, že náš systém sociálních dávek je obecně považován za štedrý, a proto si někteří lidé ani aktivně práci neshánějí. Určitou roli hraje i míra zdanění, která je u nás poměrně vysoká (Drbohlav a kol., 2010).

Jaké jsou tedy konkrétní dopady imigrace na ekonomiku země? Cizinci napomáhají vyrovnávat nedostatek pracovníků v určitých odvětvích. Méně kvalifikovaní cizinci jsou oproti českým pracovníkům ochotni pracovat v ne příliš atraktivních oblastech, v některých případech jsou ochotni pracovat za méně peněz a za horších pracovních podmínek. Firmy mají navíc větší možnost výběru pracovníků, což pro ně představuje

jistě pozitivum. Dále cizinci přispívají k ekonomickému růstu tím, že spotřebovávají výrobky a nakupují služby. Po nalezení zaměstnání odvádějí daně a to vše, aniž by stát ve většině případů musel vynaložit prostředky na výchovu nebo vzdělání cizince, protože s určitou kvalifikací sem už tito cizinci přichází (Palát, 2013).

Nesporný je i vliv ekonomické migrace na některé regiony v České republice. Jedná se zejména o Prahu a její aglomeraci, ale i o další průmyslové oblasti a velké městské aglomerace, ve kterých je stále velká poptávka po zahraničních pracovnících (Drbohlav a kol., 2010).

Palát (2013) dále upozorňuje, že příliv imigrantů s sebou v souvislosti s ekonomikou ale nemusí nést jen pozitiva. Pokud migranti nemají kvalifikaci, která odpovídá současné poptávce, mohou mít problém s hledáním práce a po nějakou dobu se tak stanou nezaměstnanými. To vede ke zvýšení výdajů státu na dávky v nezaměstnanosti, různé sociální dávky nebo na náklady na vzdělávání (potřeba zvýšení kvalifikace) či zdravotní péči.

2.8 Dopady imigrace na demografickou strukturu

Migrace ovlivňuje i demografii země, do které cizinci migrují. Jelikož demografická struktura úzce souvisí s ekonomikou, je nezbytné se o těchto dopadech rovněž zmínit.

Populace jak v celé Evropské unii, tak v České republice stárne. Tato teze vychází ze současné demografické struktury obyvatelstva a zároveň z odhadu demografické projekce populačního vývoje. V postkomunistických zemích Evropy (včetně České republiky) je stávající situace příznivější, než v jiných zemích Evropské unie. V současné době v těchto zemích existuje vyšší podíl obyvatelstva v produktivním věku. Podle odhadů se však bude tento podíl výrazně snižovat, a to zejména po roce 2040. Stárnutí obyvatelstva přinese zvýšení nákladů na veřejné zdravotnictví včetně problémů s důchodovým zabezpečením. Pro udržení snesitelného poměru mezi lidmi v produktivním věku a seniory, by pak bylo třeba zvýšit rok odchodu do důchodu, což samozřejmě není nejideálnější řešení. (Palát, Langhamrová, & Nevěděl, 2014)

Problémy se stárnutím populace tak může napomáhat řešit migrace. Drbohlav a kol. (2010) uvádí, že cizinci sami o sobě nemohou zabránit zvyšování průměrného věku obyvatel Česka a ani zabránit zvyšujícímu se počtu osob v důchodovém věku, ale mohou tento trend alespoň pomáhat snižovat, jak v rovině zvyšování počtu obyvatel svým příchodem do země, tak i reprodukcí, která se postupně zvyšuje.

2.9 Multikulturní společnost

Multikulturní společnost neboli multikulturní realita světa, je společností, ve které se vzájemně prolínají různé kultury, rasy, náboženství a etnika. Společnost založená na mnoha kulturách vzniká hlavně důsledkem globalizace, při které dochází k propojování světa (Kosová, 2009)

Otázkou je, zda je fungování takové společnosti možné dlouhodobě udržet a zda nejsou přínosy, vyplývající z přítomnosti cizinců na území státu málo oproti tomu, že soužití odlišných kultur přináší celou řadu konfliktů.

Kosová (2009) poukazuje na hlavní problémy, které vznikají v multikulturní společnosti. Jedná se hlavně o problémy ekonomické, sociální, politické a morální, které jsou chtě nechtě přítomny v každé společnosti, založené na mísení různých kultur.

a) Ekonomické problémy

Příchod imigrantů způsobuje z hlediska ekonomiky zvýšené výdaje na sociální politiku. Nemůžeme však říct, že finanční zátěž představují všichni cizinci. Jedná se o ty z nich, kteří jsou velmi chudí (většinou jsou to cizinci zemí mimo Evropu), nebo kteří opustili svou rodnou zem z důvodů politických, náboženských nebo kvůli válečným konfliktům.

Hostitelské země v případech, že cizinci nejsou uplatnitelní na trhu práce, musí zajistit jejich rekvalifikaci, tak aby nebyli přílišnou zátěží systému země. Státy vydávají velké množství finančních prostředků na integraci cizinců do společnosti (integrační programy, různé azylové domy apod.)

b) Sociální problémy

Společnost rozvinutých států, která funguje na principech kapitalismus, se často uchyluje k individualismu a problémy občanů jiných států ji příliš nezajímají. Často se odvolává na ekonomické výdaje, které jsou poskytovány v souvislosti s imigrací. Ve společnosti vznikají různé skupiny, které hájí své zájmy a vzájemně se dostávají do konfliktu.

c) Politické problémy

V multikulturní společnosti se objevují menšiny, jejichž kultura není slučitelná s tou naší. Často se jedná o jiný právní systém. Menšiny chtějí na území hostitelského státu praktikovat svou kulturu a dostávají se tak do konfliktu se zájmy rodilých občanů

země. Ve společnosti pak dochází k řadě negativních jevů, jako je rostoucí xenofobie, rasismus nebo náboženský fundamentalismus.

c) Morální problémy

Společnost je vystavena morálnímu dilematu – přijímat cizince, dovolit jim praktikovat své zvyky a tradice, ustoupit v některých zásadních problémech, ač to může mít negativní vliv na původní obyvatele dané země? Jak nastavit zákony a pravidla, která by vyhovovala všem?

Palát (2013) uvádí, že kulturní rozdíly způsobené imigrací (ať už jde o jazyk nebo náboženství) nepředstavují ve své podstatě nepřekonatelný problém. Je však nutné vhodně nastavit integrační politiku státu, tak aby účelně pomáhala imigrantům se začleněním do společnosti. V otázce, zda je multikulturní společnost přínosná je nutné zdůraznit, že Evropská unie migranty potřebuje a měla by tak vytvořit vhodné podmínky, které povedou k toleranci na obou stranách.

3. CÍLE A METODIKA

3.1 Cíle

Cílem této práce je zjistit vývoj počtu cizinců na trhu práce a to jak v celé České republice, tak i na území vybraného Jihočeského kraje. Důraz je kladen na následné zhodnocení přínosů a negativ, které vyplývají z jejich zaměstnávání pro českou ekonomiku a zároveň i pro vybraný kraj.

Dílčím cílem, který jsem si stanovila, je zmapování vývoje cizinců na území České republiky a ve vybraném kraji, s ohledem na jejich počet, věkovou strukturu nebo národností složení. Tyto informace přináší přehled o vlivu cizinců na demografickou strukturu republiky, která úzce souvisí s ekonomikou.

3.2 Metodika

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou část. První část práce je pojata jako literární rešerše, která obsahuje základní přehled literatury, vědeckých publikací a příslušné legislativy věnující se tomuto tématu.

Praktická část je v první řadě založena na sběru a následné analýze dat, získaných prostřednictvím Českého statistického úřadu a jednotlivých ministerstev, které působí v oblasti migrace a zaměstnávání cizinců. Některé údaje o cizincích a jejich zaměstnávání v Jihočeském kraji pochází z e-mailové konzultace se zaměstnancem EURES centra v Českých Budějovicích, který mi poskytl aktuální data Úřadu práce v Českých Budějovicích.

Další metodologickou metodou používanou při zpracování práce, je komparace, kdy byla data srovnávána v čase nebo prostoru a doplněna o komentáře.

Závěr je syntézou všech získaných dat. Zjištěné informace jsou zasazeny do kontextu s ekonomickými souvislostmi a diskutovány s názory jiných autorů zabývajících se touto problematikou. V této části také předložím vlastní návrhy vztahující se k probíranému tématu.

V práci jsou použita pouze oficiální data, která nezahrnují tzv. šedou ekonomiku, jejíž velikost můžeme pouze odhadovat. Uvedené grafy a tabulky jsou vytvořeny v programech Microsoft Word a Microsoft Excel.

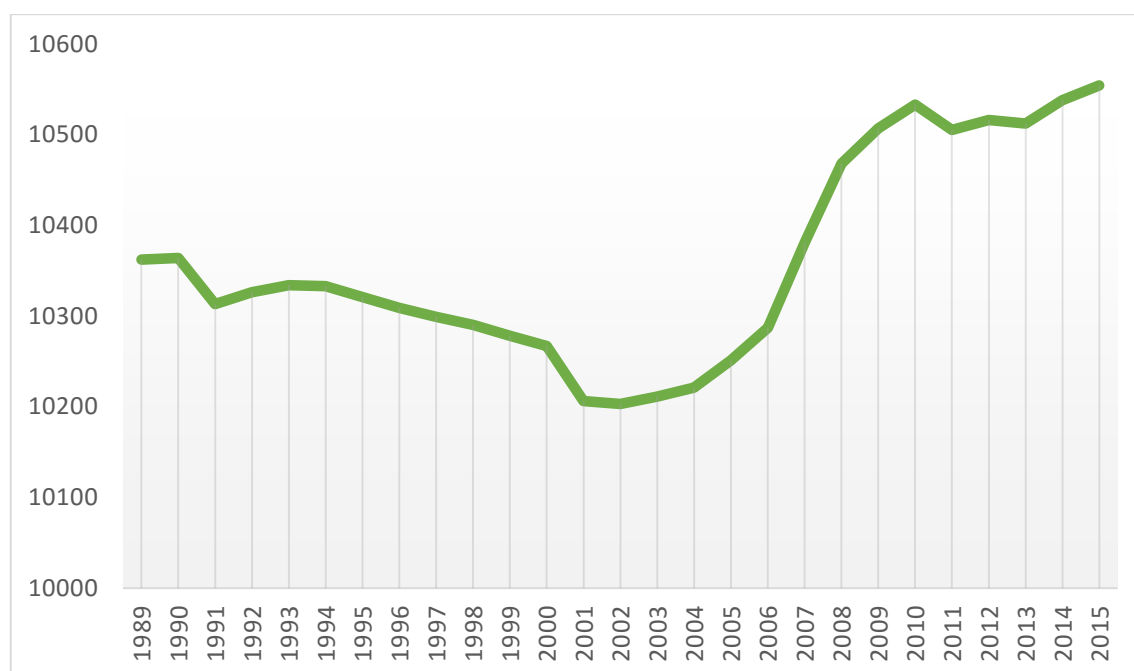
4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Česká republika

Česká republika je zemí, kde stejně jako v jiných evropských zemích dochází k určitým změnám v počtu a struktuře obyvatel, které ovlivňuje široká škála faktorů. Jedná se zejména o imigrační politiku, porodnost, vytváření (ne) příznivých sociálních podmínek pro občany země aj.

Graf představuje vývoj počtu obyvatel v České republice mezi lety 1989 a 2015. Roky 1989 a 1990 jsou obdobím, kdy počet obyvatel spíše stagnoval. Později sledujeme úbytek obyvatelstva, který je vystřídán prudkým nárůstem v roce 2004. Nejvyššího počtu obyvatel dosáhla ve sledovaném období Česká republika v roce 2015, kdy zde žilo 10 554 000 občanů.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v ČR (v tis.)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

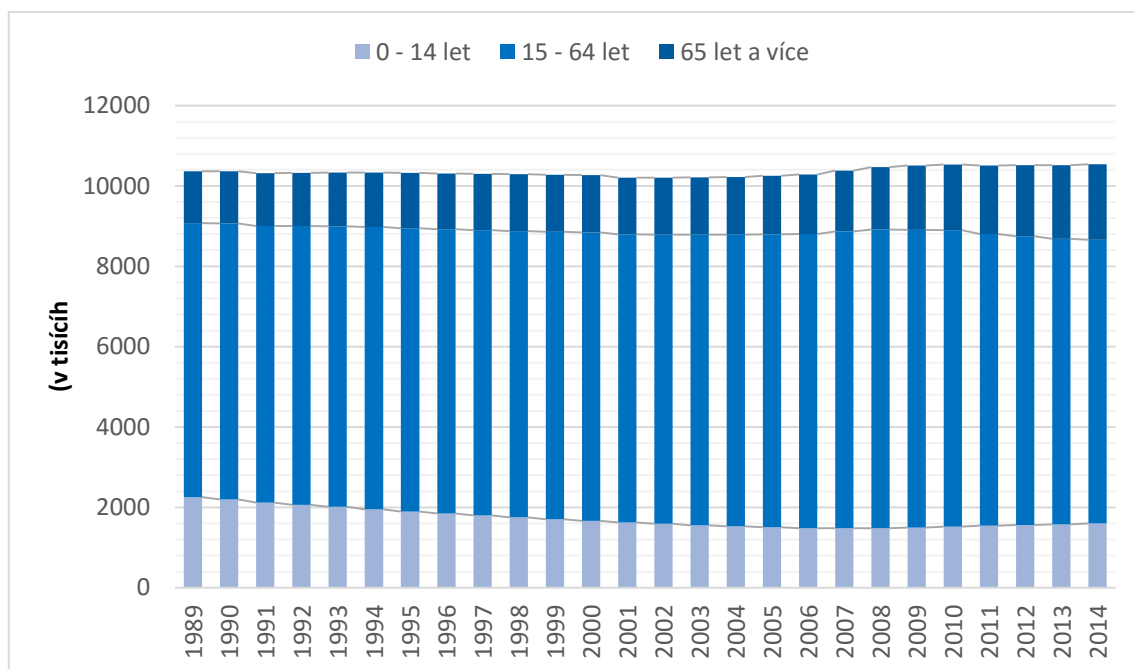
Za posledních několik let můžeme sledovat, že populace v České republice stárne, což dokládá i následující graf. Přibývá osob starších než 65 let a naopak ubývá dětí ve věku do 14 let.

Zatímco v roce 1989 v České republice žilo 1 292 000 obyvatelů ve věku 65 let a více, rok 2014 ukazuje mnohem vyšší číslo – 1 880 000. Tento jev s sebou nese

samozřejmě mnoho negativních aspektů, které mají dopad na českou ekonomiku. Jedná se hlavně o větší výdaje na důchody, které jsou zátěží pro státní rozpočet a předmětem mnoha debat.

Graf zaznamenává i snižující se počet dětí do 14 let, což může predikovat klesající počet obyvatel v produktivním věku v budoucích letech.

Graf 2: Věková struktura obyvatelstva (1989 – 2014)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

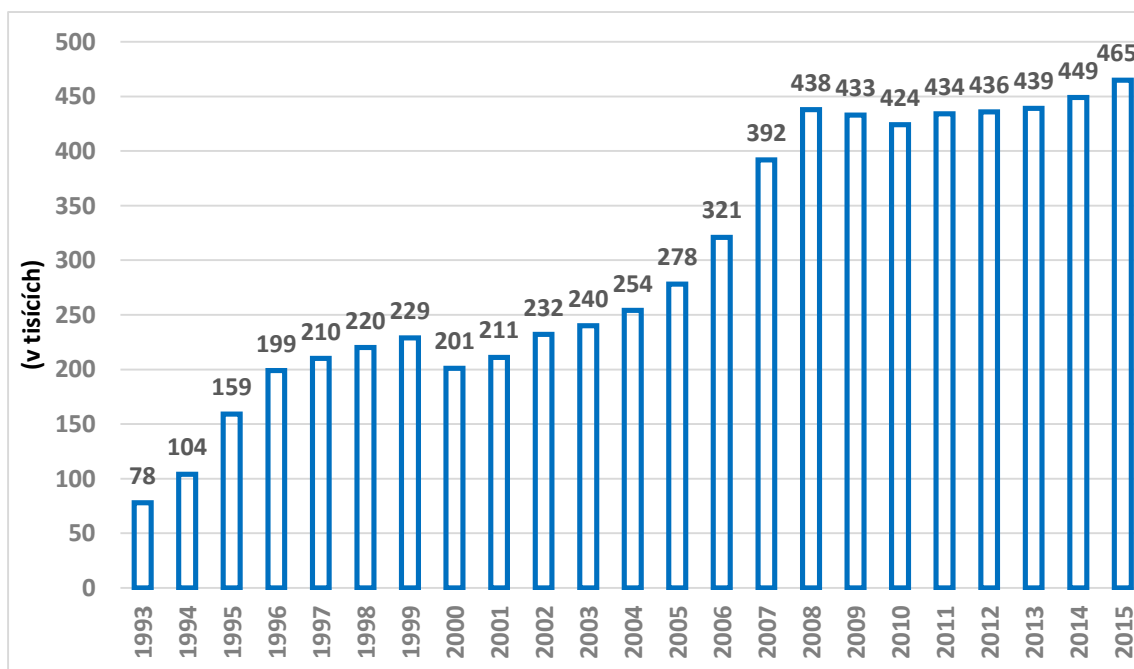
4.1.1 Vývoj počtu cizinců v České republice

Počet cizinců se v České republice neustále zvyšuje a stejnou situaci můžeme vzhledem ke stávající migrační krizi předpokládat i pro budoucí roky.

V roce 1993 bylo v České republice evidováno zhruba 78 tisíc cizinců, bez ohledu na typ pobytu. Pokles o necelých 30 tisíc cizinců můžeme sledovat v roce 2000. Výrazná změna v počtu cizinců byla způsobena ekonomickou krizí, která v tomto roce postihla Českou republiku a způsobila snížení pracovní migrace. Důvodem úbytku migrantů v tomto období jsou i zpřísněná opatření pro vstup a pobyt na území ČR, která země kvůli recesi zavedla.

Vstup do Evropské unie přinesl řadu změn v legislativě republiky. Získání víza nebo povolení k trvalému pobytu je jednodušší, než před lety, a tak se číslo cizinců neustále zvyšuje.

Graf 3: Vývoj počtu cizinců (1993 – 2015)

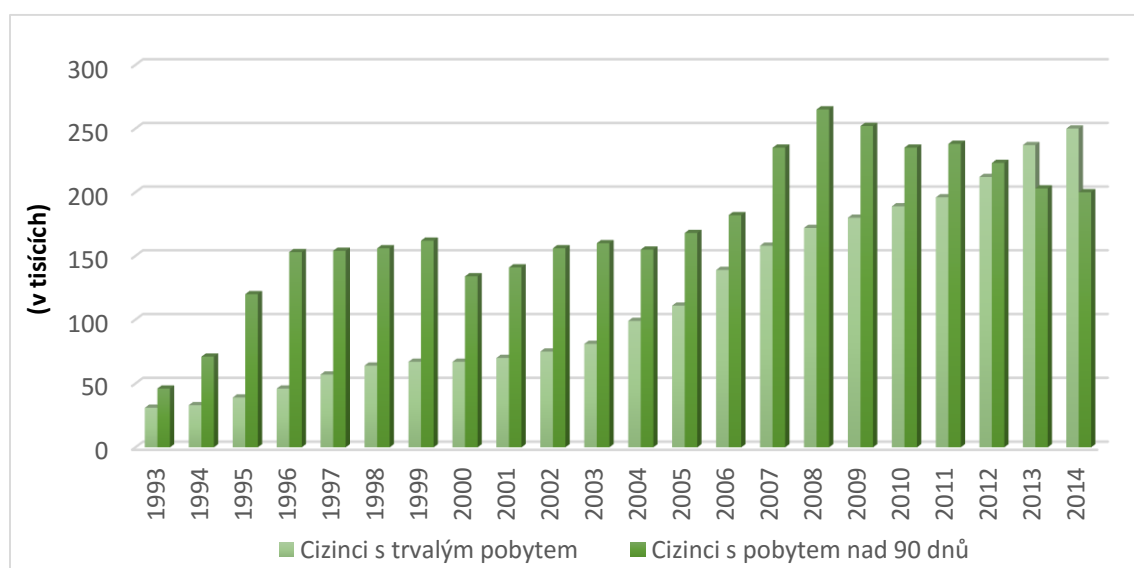

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Členství v Evropské unii přineslo liberalizaci podmínek pro získání trvalého pobytu. Pravděpodobně kvůli tomu dochází k postupným změnám v poměru mezi počtem cizinců s dlouhodobým a trvalým pobytem.

Oproti roku 1993, když v Čechách žilo zhruba 31 tisíc cizinců s trvalým pobytem, je počet za rok 2014 mnohonásobně vyšší – v tomto roce mělo oprávnění k trvalému pobytem zhruba 250 tisíc cizinců.

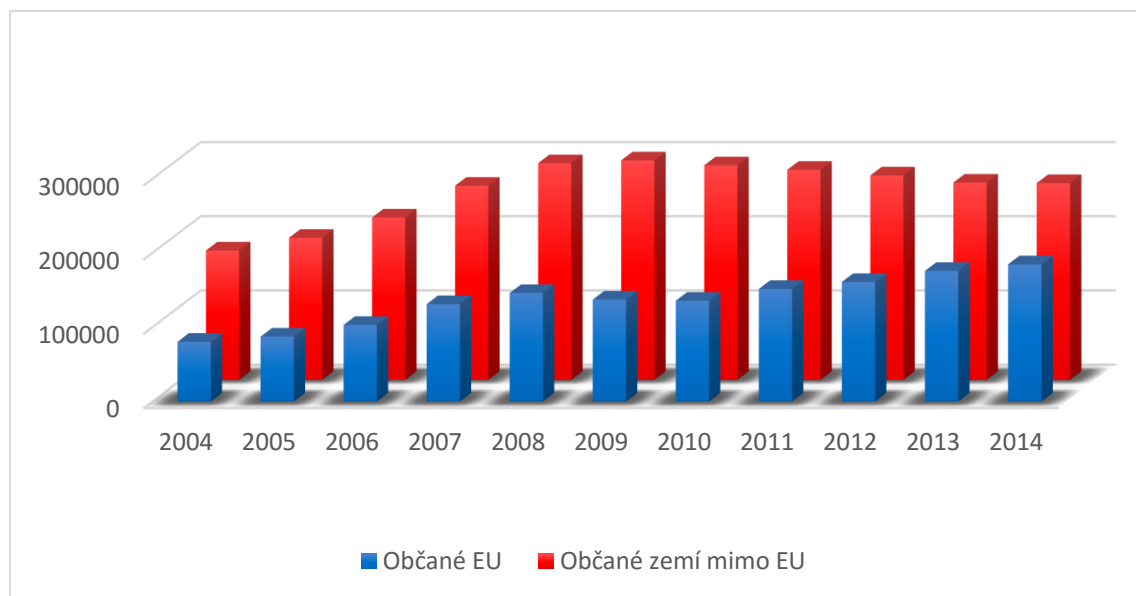
Graf 4: Vývoj počtu cizinců dle typu pobytu

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Na území České republiky výrazně převažují cizinci pocházející ze zemí mimo Evropskou unii. Počet občanů EU však roste, vyjma roků 2009 a 2010, kdy došlo k jejich poklesu, který můžeme vysvětlit probíhající ekonomickou krizí ovlivňující pracovní migraci směrem do České republiky.

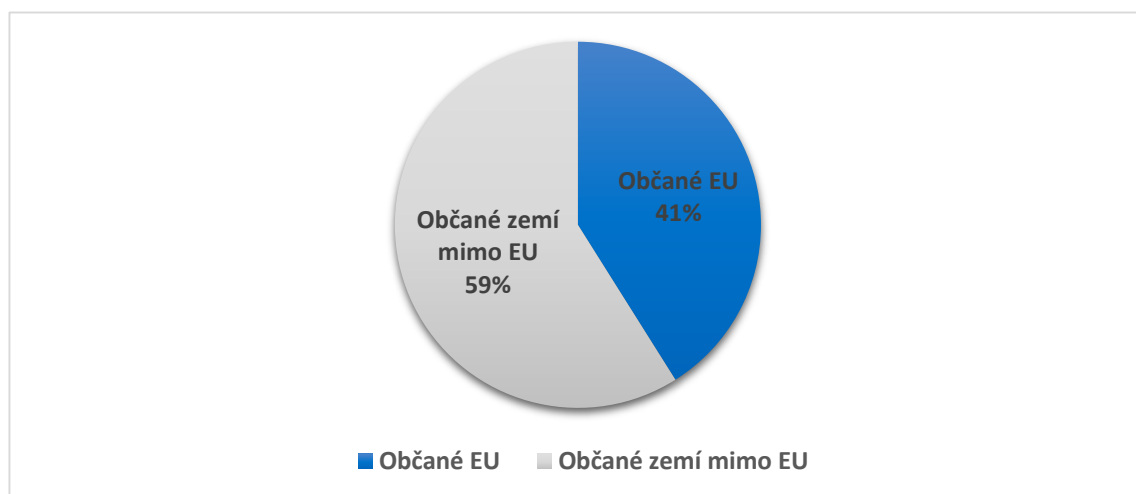
Graf 5: Počet cizinců podle státního občanství (2004 - 2014)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Následující graf zobrazuje procentuální rozdělení cizinců v závislosti na jejich občanství k datu 31. 12. 2014. V tomto roce stejně jako v letech předchozích převládali na území ČR cizinci s občanstvím zemí mimo EU, kterých zde žilo 59 %. Naopak občanů Evropské unie zde bylo evidováno 41 %.

Graf 6: Rozdělení cizinců podle občanství (k 31. 12. 2014)

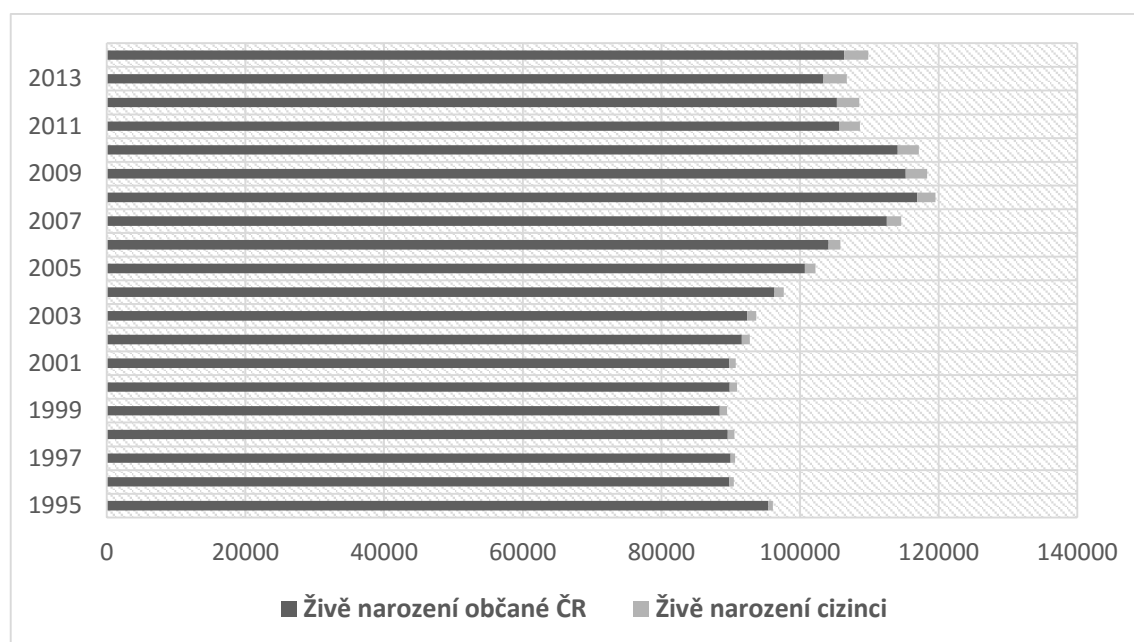
Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

4.1.2 Cizinci a jejich vliv na demografickou strukturu

Se stoupajícím počtem cizinců se přímo úměrně zvyšuje i jejich porodnost. Cizinci tak v České republice zaujímají čím dál tím větší podíl na porodnosti celkové.

Tento jev je pro ekonomiku státu přínosný. Za předpokladu, že obyvatelstvo v České republice stárne, vyšší porodnost cizinců bude tuto nerovnováhu napomáhat vyrovnávat.

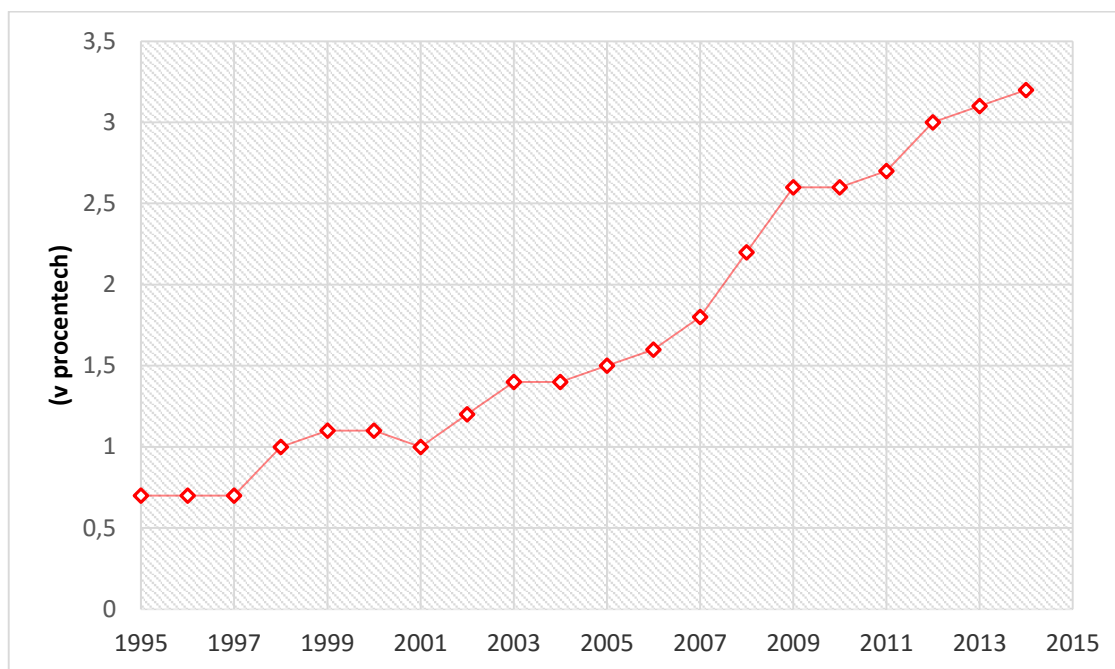
Graf 7: Počet živě narozených občanů ČR a cizinců (1995 – 2013)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

S počtem živě narozených dětí s ohledem na rozdělení na české občany a cizince, úzce souvisí i procentuální podíl cizinců na živě narozených v České republice. V posledních letech v České republice tento podíl stoupá. V roce 1995 byl podíl pouhých 0,7 %, v roce 2014 už dosáhl 3,2 %.

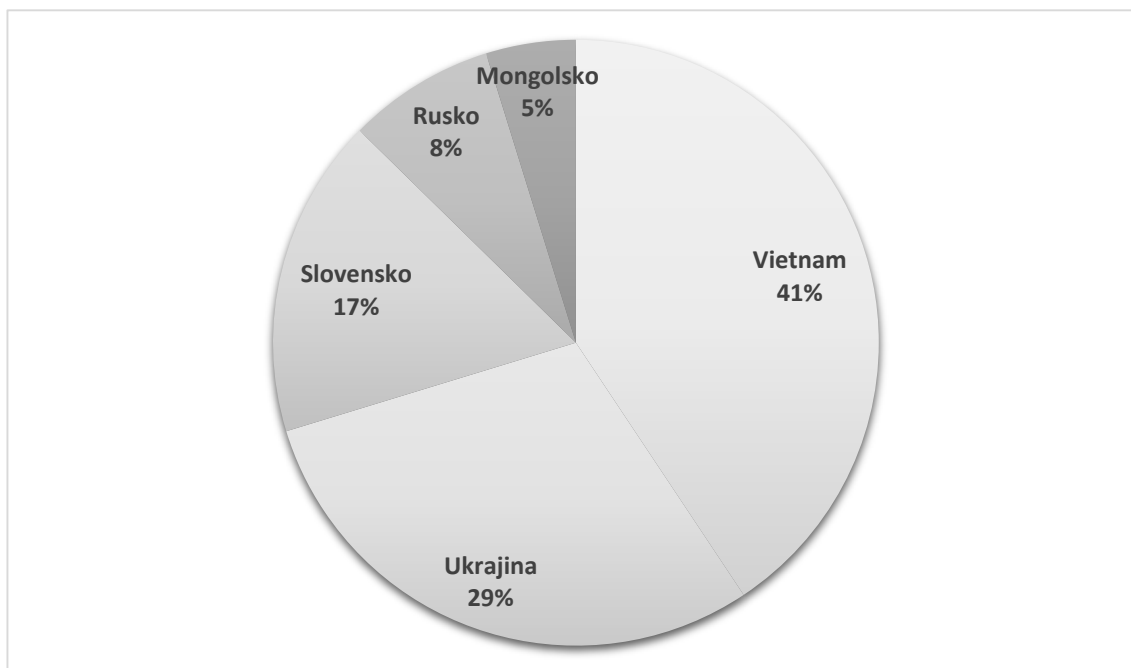
Graf 8: Podíl cizinců na živě narozených v ČR (1995 – 2015)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Nejvíce živě narozených dětí cizinců, má rodiče pocházející z Vietnamu, Ukrajiny, Slovenska, Ruska a Mongolska, tedy ze států, jejichž občané jsou v Čechách hojně zastoupeni. Následují je pak děti Moldavců, Rumunů, Bulharů, Číňanů a Bělorusů. Děti s jinou národností je v celkovém součtu 4 017.

Graf 9: Nejčastější národnosti živě narozených dětí (1995-2014)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

4.1.3 Zaměstnanost cizinců v České republice

Pro analýzu zaměstnanosti cizinců v České republice je nutné se nejdříve seznámit s vývojem nezaměstnanosti na území ČR za poslední roky, která s ekonomickou aktivitou cizinců úzce souvisí.

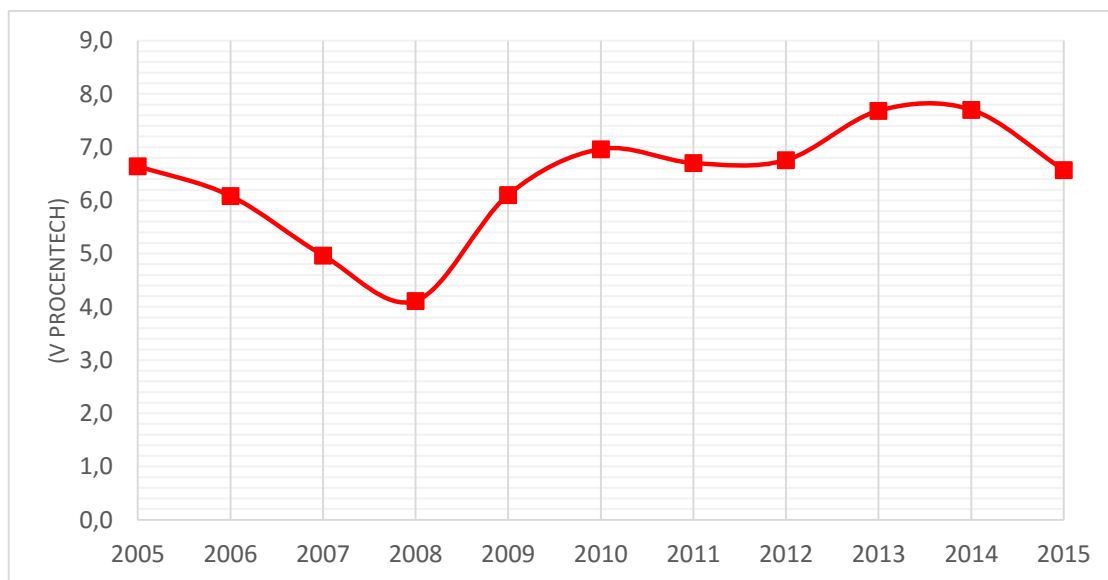
Vzhledem k tomu, že k 1. lednu 2013 byla změněna metodika výpočtu nezaměstnanosti, jsou aktuální čísla neporovnatelná s čísly před rokem 2013. Integrovaný portál MPSV zveřejňuje časové řady, které zahrnují vývoj nezaměstnanosti s ohledem na nový ukazatel podílu nezaměstnaných osob od roku 2005 do současnosti.¹

Níže uvedený graf zobrazuje podíl nezaměstnaných osob od roku 2005 do roku 2015. Procentuální hodnoty jsou celorepublikovým průměrem za sledované období.

Graf ve své podstatě kopíruje vývoj ekonomiky země. Před recesí v roce 2008 vidíme snižující se hodnoty ukazatele. Naopak díky krizi nezaměstnanost rapidně vrostla. Dnes už ekonomika České republiky dosahuje pozitivních výsledků a hodnoty podílu nezaměstnaných osob byly v roce 2015 poměrně příznivé (6,6 %).

Česká republika v současné době patří ke státům, které v rámci Evropské unie mají nejnižší nezaměstnanost (viz Graf 11).

Graf 10: Podíl nezaměstnaných osob (2005 – 2015)

Zdroj: Integrovaný portál MPSV; vlastní zpracování

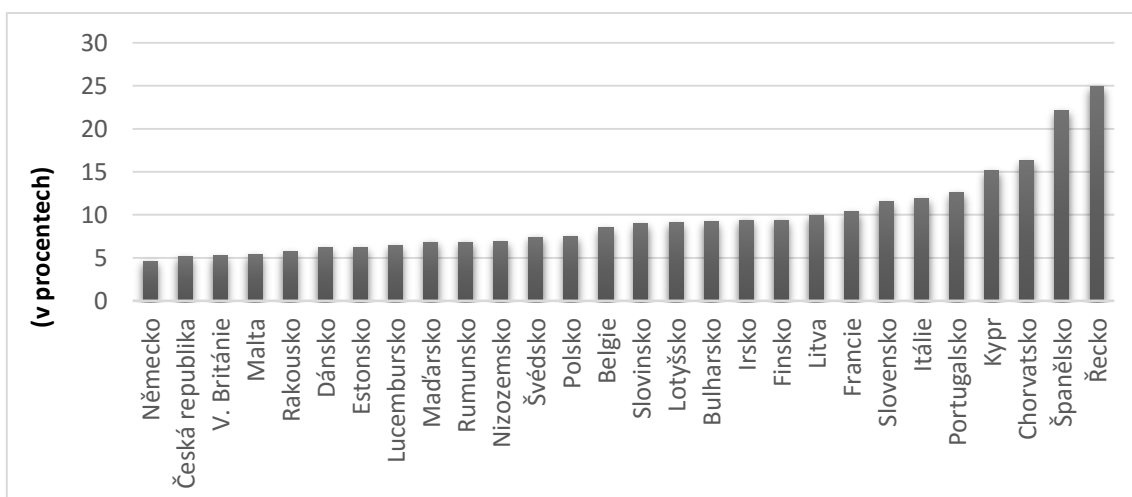
¹ Podíl nezaměstnaných osob je podílem dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Ukazatel v roce 2013 nahradil tzv. míru registrované nezaměstnanosti. Ta poměřovala dosažitelné uchazeče jen k ekonomicky aktivním osobám (Integrovaný portál MPSV)

Srovnání nezaměstnanosti v rámci Evropské unie provádí Eurostat. Ten však v případě České republiky pracuje s odlišnými čísly, než ty, které eviduje MPSV. Eurostat vychází z Českého statistického úřadu, který nezaměstnanost zpracovává podle výběrového šetření pracovních sil.

Průměr míry nezaměstnanosti v EU se v roce 2015 pohyboval na 9,4 %. Srovnání ukazuje, že v EU se nachází problémové státy, jejichž míra nezaměstnanosti je mnohem vyšší než ta průměrná. To se týká zejména Řecka, Španělska, Chorvatska, Kypru, ale i jiných států.

Nejnižší nezaměstnanost má naopak Německo (4,6 %), Česká republika (5,1 %) a Velká Británie (5,3 %). Pozitivní výsledek České republiky tak může být a je důvodem pro zvyšování pracovní migrace do země.

Graf 11: Srovnání nezaměstnanosti v EU (k roku 2015)

Zdroj: EUROSTAT; vlastní zpracování

Statistiky cizinců, které shromažďují data o cizincích evidovaných Úřady práce, jsou k letošnímu roku neúplné a to z důvodu integrace informačního systému MSPV. ČSÚ ve spolupráci s MSPV zveřejňuje jen statistiky do roku 2011.

Počet cizinců, kteří jsou v evidenci Úřadů práce, neustále stoupá v závislosti na růstu počtu cizinců v České republice. V roce 1997 ÚP evidovaly 130 767 cizinců, v roce 2014 bylo těchto cizinců již 260 999.

Tabulka 2: Cizinci evidovaní ÚP

Rok	Počet cizinců evidovaných ÚP
1997	130 767
1998	111 247
1999	93 466
2000	103 647
2001	103 652
2002	101 179
2003	105 738
2004	107 984
2005	151 736
2006	185 075
2007	240 242
2008	284 551
2009	230 709
2010	215 367
2011	217 862
2014²	260 999

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Na základě kvalifikovaných odhadů příslušných Úřadů práce jsou zpracovány počty cizinců evidovaných Úřady práce a to s ohledem na rozdělení dle Klasifikace ekonomických činností (CZ – NACE).

Evidenci občanů EU/EHP, Švýcarska a občanů třetích zemí mají povinnost vést také zaměstnavatelé.

Nejvíce cizinců v roce 2014 pracovalo ve zpracovatelském průmyslu. Počet občanů EU v tomto odvětví činil 61 374 a dále zde pracovalo 14 129 občanů třetích zemí. Mezi další atraktivní odvětví patřilo stavebnictví, administrativní podpůrné činnosti a práce ve velko/maloobchodě včetně oprav a údržeb motorových vozidel.

² Údaje za období 2012 a 2013 nejsou v současné době k dispozici. Počet cizinců za rok 2014 evidovaných Úřady práce je založen pouze na kvalifikovaném odhadu.

Tabulka 3: Počty cizinců evidovaných ÚP dle CZ – NACE k roku 2014

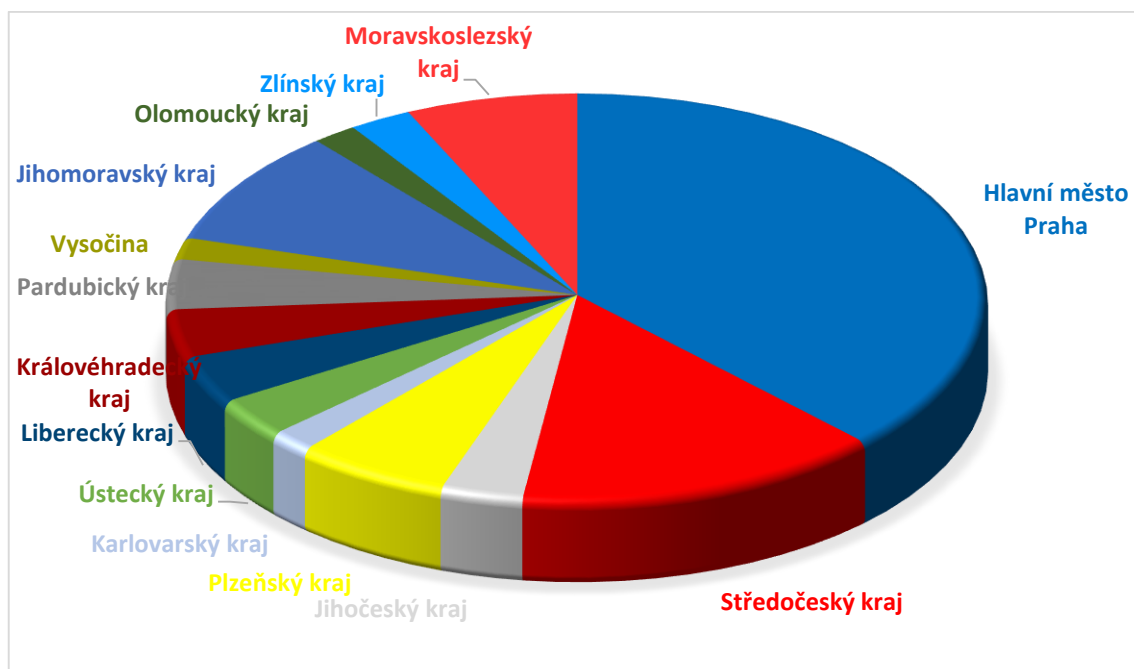
	Občané EU	Občané třetích zemí	Cizinci celkem
Zemědělství, lesnictví a rybnářství	5 076	2 464	7 540
Těžba a dobývání	3 144	98	3 242
Zpracovatelský průmysl	61 374	14 129	75 503
Výroba a rozvoz elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	630	86	716
Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	870	231	1 101
Stavebnictví	19 178	12 490	31 668
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržby motor. vozidel	21 210	7 854	29 054
Doprava a skladování	8 674	1 982	10 656
Ubytování, stravování a pohostinství	5 062	5 940	11 002
Informační a komunikační činnosti	8 982	2 506	11 488
Peněžnictví a pojišťovnictví	3 110	536	3 646
Činnosti v oblasti nemovitostí	3 624	1 724	5 348
Profesní, vědecké a technické činnosti	14 191	2 873	17 064
Administrativní a podpůrné činnosti	24 560	6 191	30 751
Veřejná správa a obrana; povinné soc. zabezpečení	597	92	689
Vzdělávání	5 704	1 954	7 658
Zdravotní a sociální péče	6 297	1 439	7 736
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1 296	566	1 862
Ostatní činnosti	2 464	1 259	3 723
Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní spotřebu	10	39	49
Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	292	201	493

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Poslední srovnání cizinců evidovaných Úřady práce podle krajů (dle NUTS 3) je k dispozici za rok 2011. Umožňuje nám zjistit, ve kterých krajích cizinci nejvíce pracují.

Jak se dá předpokládat, nejvíce cizinců pracuje v Praze (38 %), Středočeském kraji (14 %) a Jihomoravském kraji (9 %). Tyto oblasti jsou typické velkou koncentrací průmyslu a služeb, které lákají cizince migrující za prací.

Graf 12: Cizinci evidovaní ÚP dle NUTS 3 (2011)

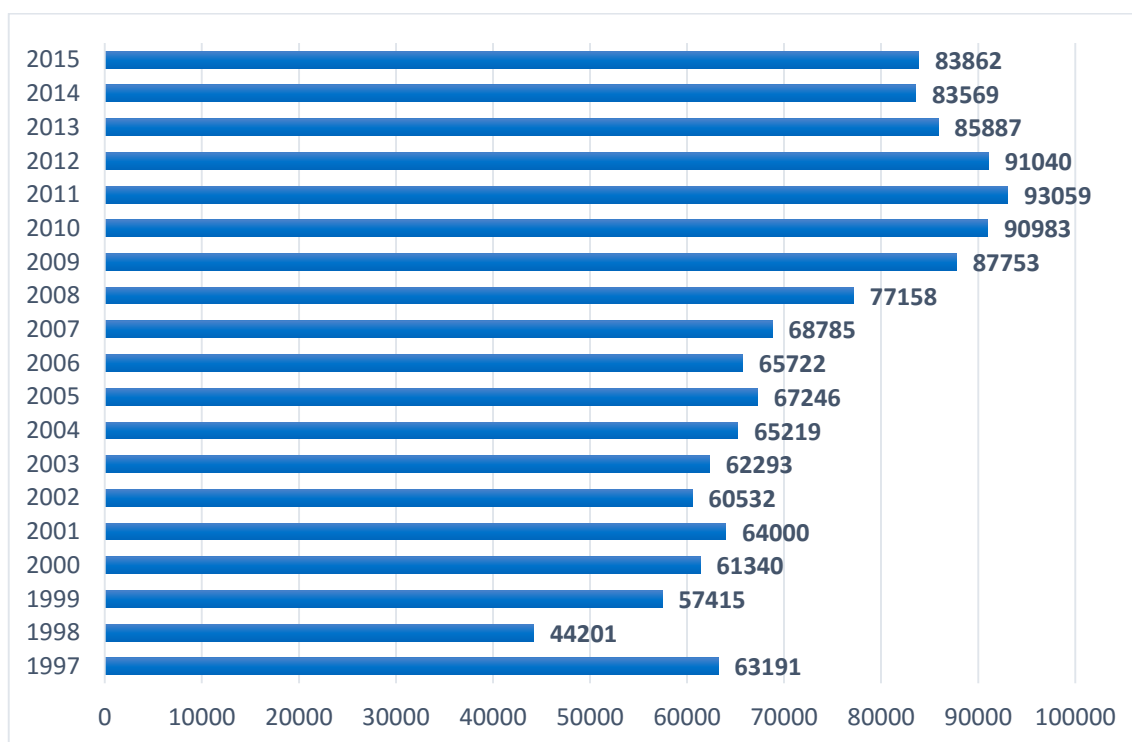
Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Cizinci v České republice mají možnost podnikat za stejných podmínek jako rodilí občané (viz kapitola 2.7.1) a velká část z nich tuto možnost aktivně využívá.

V průběhu období 1997 – 2015 dochází k nárůstu počtu cizinců, kteří vlastní platné živnostenské oprávnění, i když tento růst není konstantní. V některých letech můžeme sledovat naopak výrazné snížení počtu těchto cizinců (příkladem je rok 1998, kdy živnostenské oprávnění vlastnilo 44 201 cizinců, naproti tomu v roce 1997 jich bylo 63 191).

S jistotou však můžeme říct, že aktivita cizinců v podnikání v posledních letech významně roste, což dokládá rozdíl mezi počtem platných živnostenských oprávnění v letech 1997 a 2015, jehož hodnota je kolem 20,5 tisíc.

Graf 13: Počty cizinců s platným živnostenským oprávněním

Zdroj: Český statistický úřad, Ministerstvo průmyslu a obchodu; vlastní zpracování

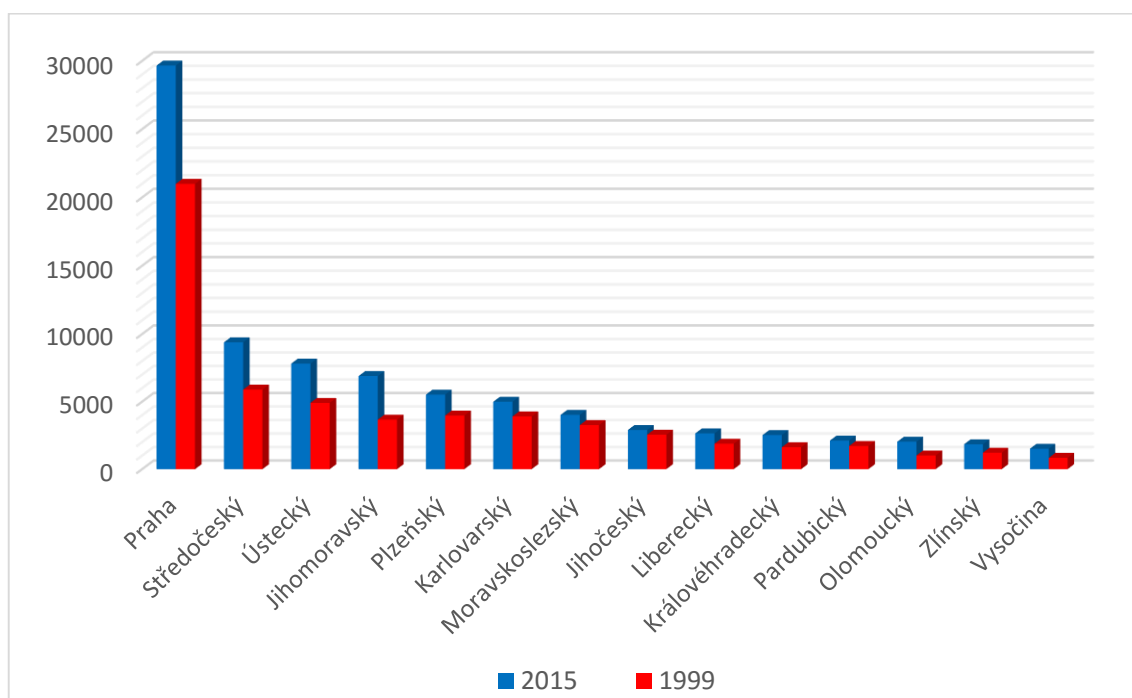
Podnikání cizinců se soustředí do oblastí velkých měst a aglomerací, které imigrantům nabízí vhodné podmínky pro provozování živností.

Nejvíce cizinců v loňském roce 2015 podnikalo v Praze (29 659), Středočeském (9387) a Ústeckém kraji (7 819). Naopak nejméně cizinců provozovalo živnost v kraji Olomouckém, Zlínském a na Vysočině.

Pokud srovnáme počty těchto cizinců s hodnotami z roku 1999, zjistíme, že v tomto rozmístění cizinců dle krajů nenajdeme žádné velké změny.

Největší rozdíl v přírůstku podnikajících cizinců zaznamenává hlavní město Praha, kde v loňském roce vlastnilo oprávnění k provozování živnosti zhruba o 9 000 cizinců více než v roce 1999.

Graf 14: Počty cizinců s platným živnostenským oprávněním v krajích (1999 a 2015)

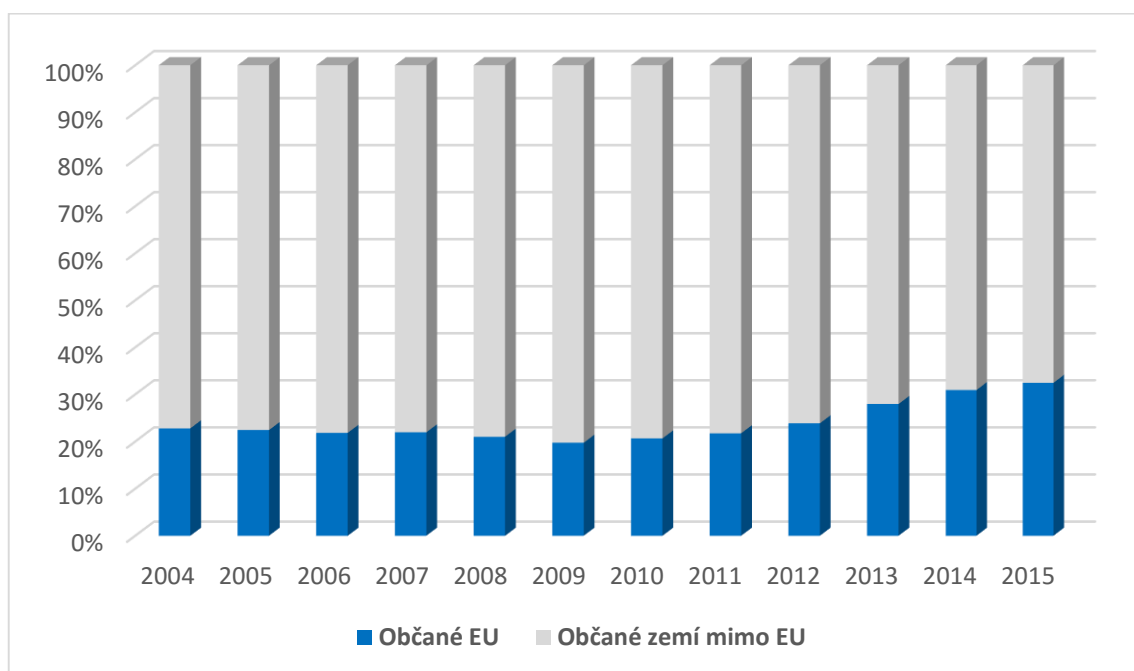
Zdroj: Český statistický úřad, Ministerstvo průmyslu a obchodu; vlastní zpracování

Cizince, kteří v České republice pracují na základě platného živnostenského oprávnění, můžeme rozdělit na občany EU a občany zemí mimo EU (třetích zemí).

Živnostenská oprávnění z větší části vlastní cizinci třetích zemí, avšak podíl občanů EU se v posledních letech zvyšuje. Z toho můžeme usuzovat, že se Česká republika stává atraktivní zemí pro výkon podnikání. Příčiny můžeme hledat například v rostoucí nezaměstnanosti v některých státech Evropské unie (Španělsko, Řecko)

V roce 2015 platné živnostenské oprávnění vlastnilo už 30 % občanům s občanstvím zemí ležících v EU. Naopak cizinců zemí mimo EU výrazně ubývá.

Graf 15: Podíl občanů EU a občanů mimo EU na počtech živnostenských oprávnění

Zdroj: Český statistický úřad, Ministerstvo průmyslu a obchodu; vlastní zpracování

V České republice mají tradičně na počtu platných živnostenských oprávnění největší podíl cizinci s Vietnamským občanstvím. Z celkového počtu cizinců, je podíl Vietnamců právě 27 %, tedy 22 928.

Těsně za Vietnamci následují občané Ukrajiny, s větším odstupem pak občané Slovenska. Za zmínku také stojí významný počet Němců, Rusů a Poláků.

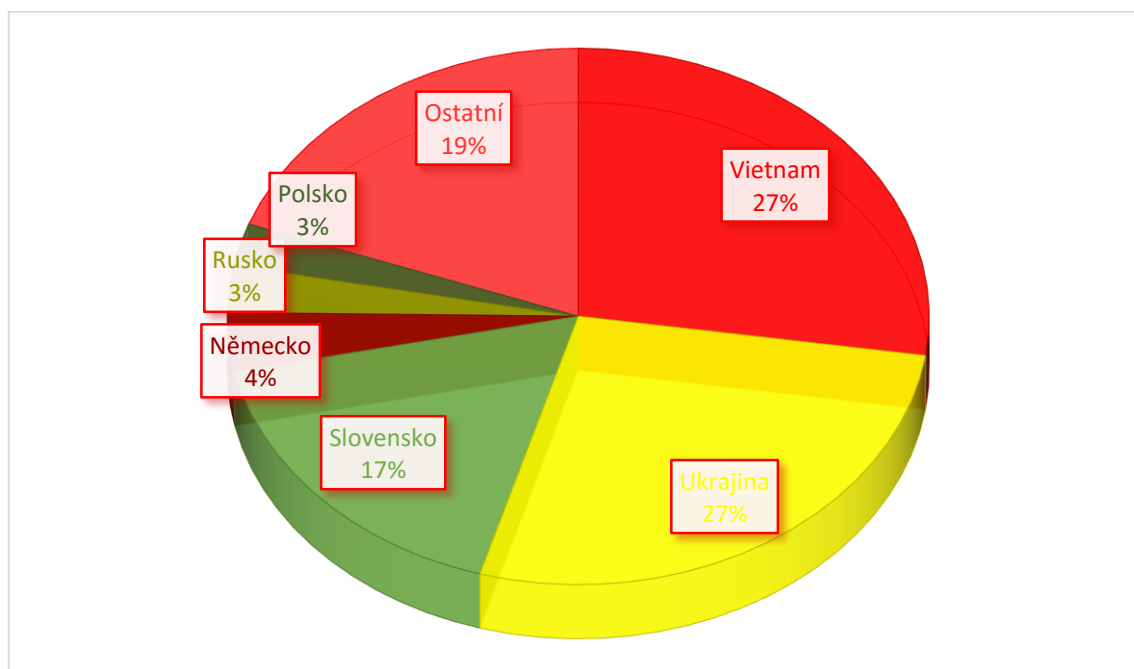
Jak už ale bylo zmíněno, stejně jako klesá počet cizinců třetích zemí s živnostenským oprávněním, sledujeme v posledních letech i pokles Vietnamských občanů. Vrchol počtu Vietnamců podnikajících na základě živnosti nastal v roce 2009, kdy oprávnění vlastnilo 35 590 těchto občanů. Od tohoto roku jejich počet začíná velmi rychle klesat a v loňském roce byl už jen 22 928.

Tabulka 4: Počty Vietnamců s živnostenským oprávněním

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet Vietnamců s živnost. oprávněním	22620	22910	24437	32139	35590	33164	29369	27119	25085	23964	22928

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Graf 16: Cizinci s platným živnostenským oprávněním podle občanství (2015)

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu; vlastní zpracování

Mezi občany Evropské unie, kteří podnikají v České republice, patří zejména občané sousedních zemí.

Jak se dá předpokládat, nejvíce podnikatelů je slovenské národnosti (vysoký počet Slováků můžeme jednoznačně odůvodnit společnou historií v rámci státoprávního uspořádání před rokem 1993). Počet Slováků s platným živnostenským oprávněním dosahoval v roce 2015 čísla 14 393.

Po Slovácích následují občané Německa (2 962), Polska (2 134), Velké Británie (1 473) a Bulharska (1 458). Naopak ČR v loňském roce neevidovala žádného podnikajícího občana Lichtenštejska.

Z tabulky tak jednoznačně vyplývá, že v podnikatelské sféře České republiky pracují občané všech zemí, které jsou součástí Evropské unie, vyjma občanů Lichtenštejska.

Tabulka 5: Počty občanů EU s platným živnostenským oprávněním (2015)

SLOVENSKO	14 393
NĚMECKO	2 962
POLSKO	2 134
VELKÁ BRITÁNIE	1 473
BULHARSKO	1 458
RUMUNSKO	1 053

ITÁLIE	794
RAKOUSKO	475
FRANCIE	454
MAĎARSKO	429
CHORVATSKO	325
ŠPANĚLSKO	240
ŘECKO	184
IRSKO	163
LITVA	122
BELGIE	106
LOTYŠSKO	96
ŠVÉDSKO	89
SLOVINSKO	63
DÁNSKO	62
PORTUGALSKO	54
FINSKO	42
ESTONSKO	23
KYPR	17
MALTA	7
LUCEMBURSKO	4
LICHTENŠTEJNSKO	0

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

4.2 Jihočeský kraj

Území Jihočeského kraje se rozkládá převážně na jihu Čech, ale menší částí zasahuje i na Moravu. Sousedí s krajem Plzeňským, Středočeským, Vysočinou a nalezneme zde i krátkou hranici s krajem Jihomoravským.

Rozloha kraje je 10 057 km², což z něj dělá druhý největší kraj, hned po kraji Středočeském. Kraj je složen z následujících okresů: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor. Počet obyvatel kraje byl k 31. 12. 2015 637 834. (Český statistický úřad, 2016).

V Jihočeském kraji nalezneme rozmanitou krajinu; od Šumavy a Novohradských hor po Českobudějovickou a Třeboňskou pánev. Území je protkáno velkým množstvím vodních toků (Vltava, Lužnice, Otava), rybníků (Rožmberk, Horusický, Bezdrev) a současně jsou zde i důležité vodní nádrže, jako je Lipno, Orlík, Římov nebo Hněvkovice.

Zemědělství hraje v tomto kraji důležitou roli. Je orientováno zejména na pěstování obilovin, brambor a olejnin. Vzhledem k vysokému počtu rybníků, má tradici chov ryb. V živočišné výrobě má význam chov skotu, prasat a drůbeže.

Vedle zemědělství je Jihočeský kraj zaměřen také na průmysl. V kraji nalezneme firmy zaměřené na strojírenství (ČZ Strakonice, Motor České Budějovice), textilní průmysl (Otavan Třeboň, Jitex Písek, Šumavan Vimperk), dřevozpracující průmysl (Jitona Soběslav) nebo na potravinářství, kam můžeme zařadit Jihočeské mlékárny. Průmyslové oblasti jsou soustředěny do okolí Českých Budějovic, Tábora nebo Strakonice. Významným zaměstnavatelem v oblasti energetiky je Jaderná elektrárna Temelín (Jihočeský kraj, 2010).

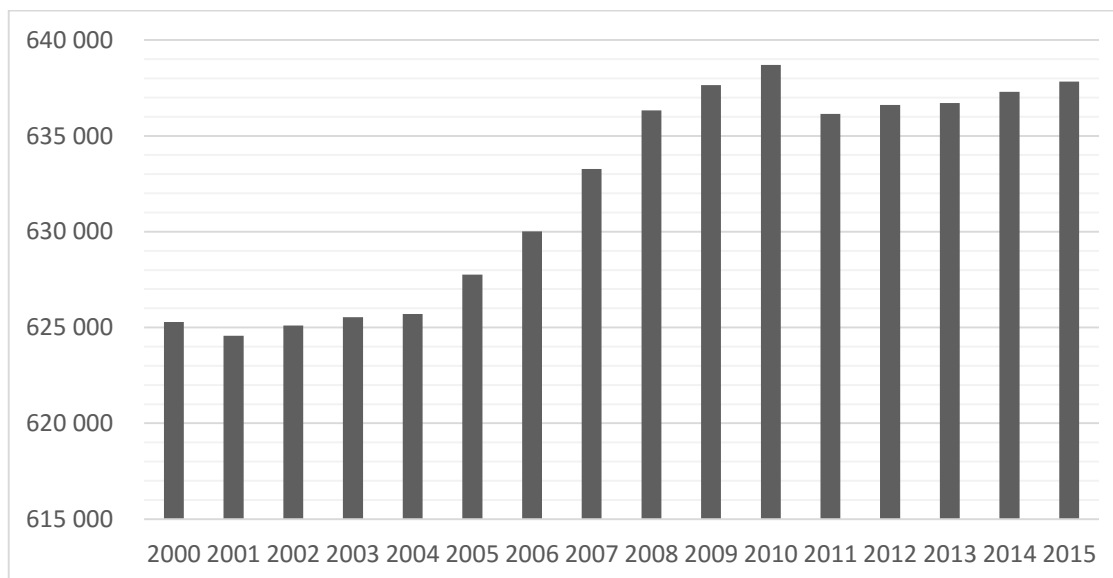
Slabou stránkou kraje je nekvalitní dopravní infrastruktura, která se v určitých oblastech už dostává do fáze realizace.

V oblasti vědy a výzkumu hraje klíčovou roli Akademie věd, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Jindřichov Hradci.

4.2.1 Obyvatelstvo v Jihočeském kraji

Počet obyvatel v Jihočeském kraji v letech 2000 – 2010 až na výjimky rostl. Nejvyššího počtu dosáhl kraj v roce 2010, kdy zde žilo 638 706 obyvatel. Po tomto roce počet klesl a k 31. 12. 2015 zde žilo dohromady 637 834 obyvatel.

Graf 17: Vývoj počtu obyvatel (2000 - 2015)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

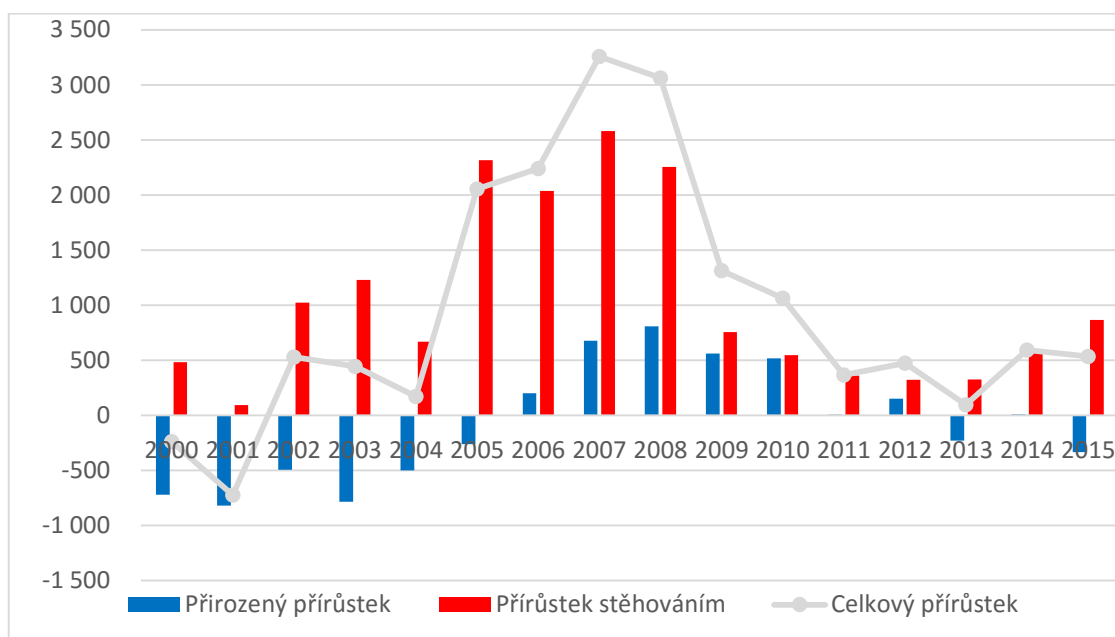
Níže uvedený graf je znázorněním přirozeného přírůstku a přírůstku vlivem stěhování, jejichž rozdíl dává dohromady výsledný celkový přírůstek a to v letech 2000 a 2015.

Za sledované období Jihočeský kraj evidoval záporný celkový přírůstek jen v letech 2000 a 2001. Od toho roku celkový přírůstek roste díky nárůstu stěhování zřejmého hlavně v období let 2005 až 2008.

Mezi rokem 2008 a 2009 můžeme vidět hluboký propad v celkovém přírůstku, který byl způsoben zejména vlivem snížení migrace. Důvodem je pravděpodobně pokles ekonomiky související s probíhající recesí, který měl dopad na pracovní migraci.

Přirozený přírůstek má za celé období velmi proměnlivý charakter a není zde jednoznačně patrná tendence, která by ukazovala na nějaký trend z hlediska porodnosti nebo naopak úmrtnosti.

Graf 18: Přírůstek obyvatel v kraji (2000 – 2015)

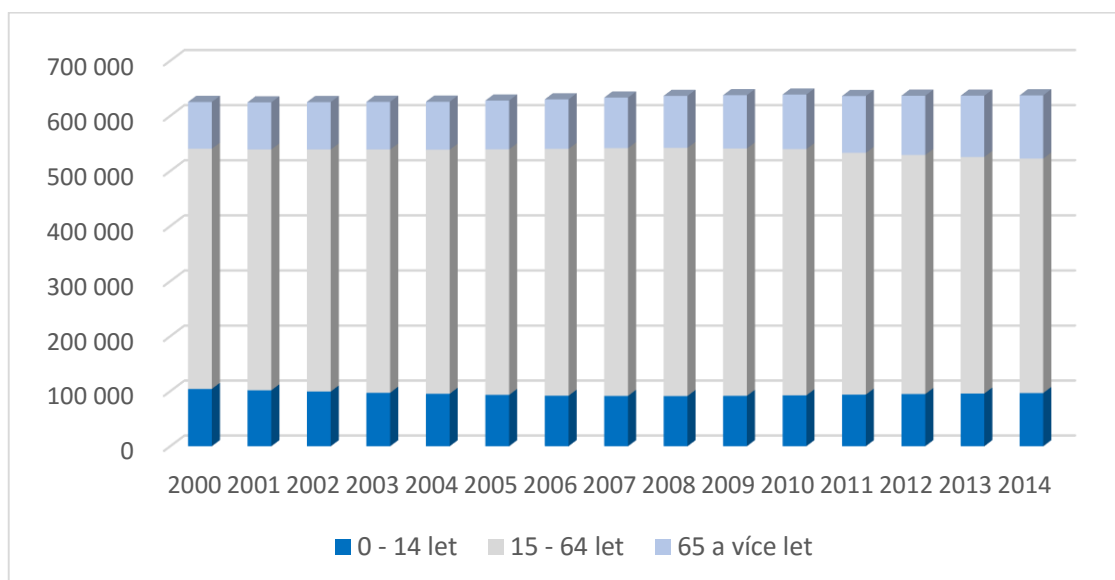
Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Stejně jako v celé České republice, je i v Jihočeském kraji patrný vzestup počtu obyvatel ve věku 65 let a více a naopak pokles lidí v produktivním věku.

Zatímco v roce 2000 žilo na území kraje 84 894 občanů ve věku 65 +, k roku 2014 to už bylo 114 731. Tato situace vede ke zvyšování průměrného věku.

Data za minulý rok, která by ukazovala strukturu obyvatelstva v tomto roce, nejsou v současné době ještě k dispozici.

Graf 19: Struktura obyvatelstva (2000 – 2014)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

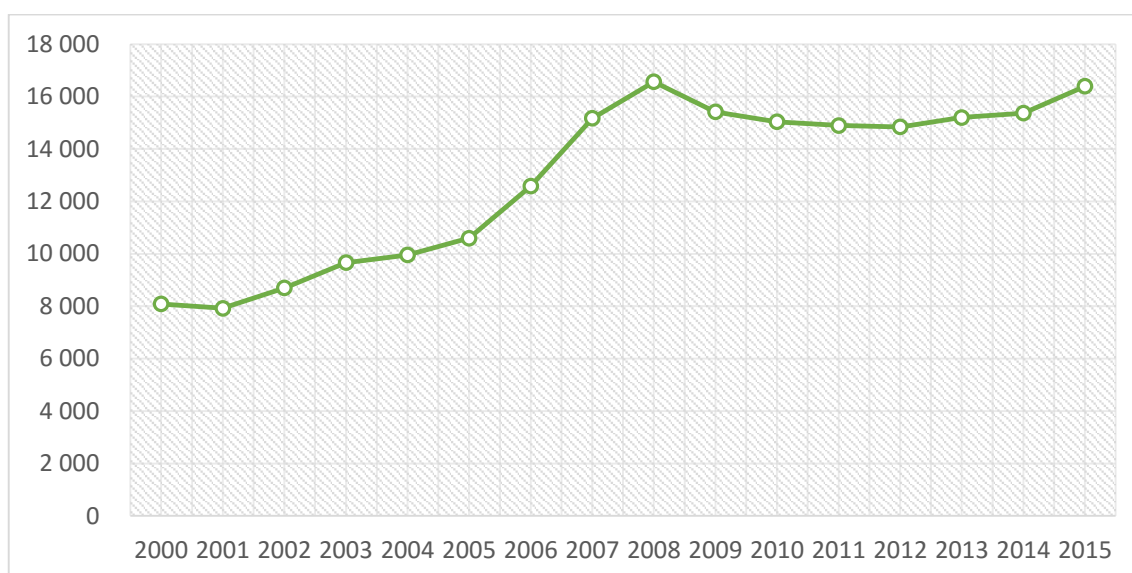
4.2.2 Dopad cizinců na demografii kraje

V období let 2000 – 2015 dochází k nárůstu cizinců v kraji. Tento zvyšující se přírůstek ovlivňuje celkový přírůstek obyvatel v kraji (viz. graf č. 18)

Maximálního počtu cizinců bylo dosaženo v roce 2008, kdy zde žilo 16 560 občanů jiných zemí, než České republiky.

Po tomto roce dochází k mírnému poklesu, způsobeného zřejmě doznívajícími důsledky způsobenými ekonomickou krizí. V posledních letech se imigrace do Jihočeského kraje opět zvyšuje a poslední dostupná data pocházející z roku 2015, ukazují na počet 16 390 cizinců.

Graf 20: Vývoj počtu cizinců (2000 - 2015)

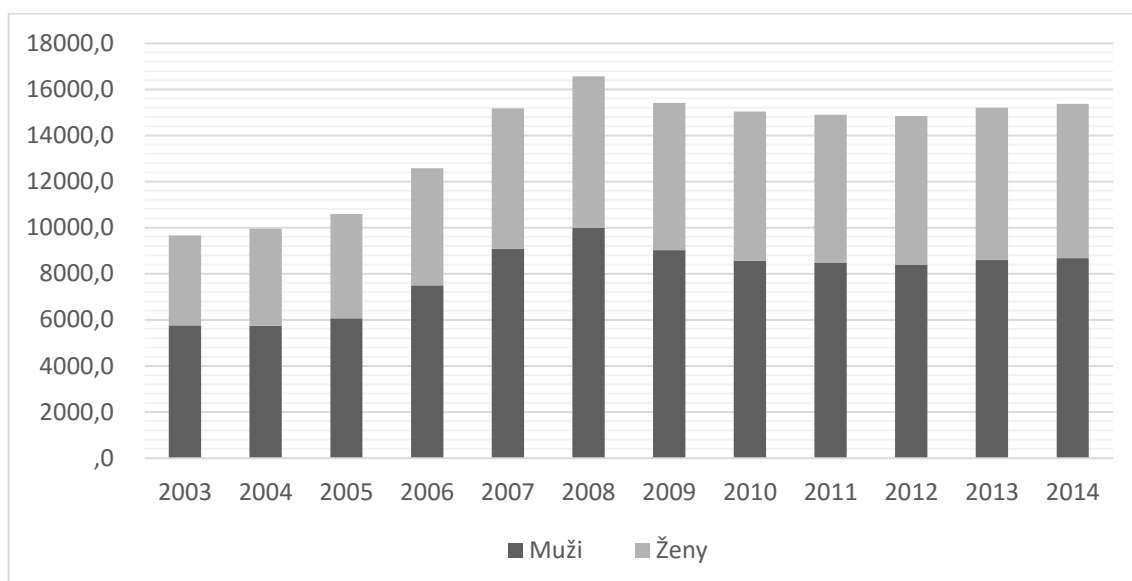

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Mezi cizinci žijícími v Jihočeském kraji ve všech letech převažovali z hlediska pohlaví muži.

S tím, jak se zvyšuje počet cizinců v kraji, se přímo úměrně zvyšuje i počet žen. Poslední data z roku 2014 ukazují na celkový počet 8 673 mužů a 6 693 žen.

Graf 21: Podíl žen a mužů (2003 – 2014)

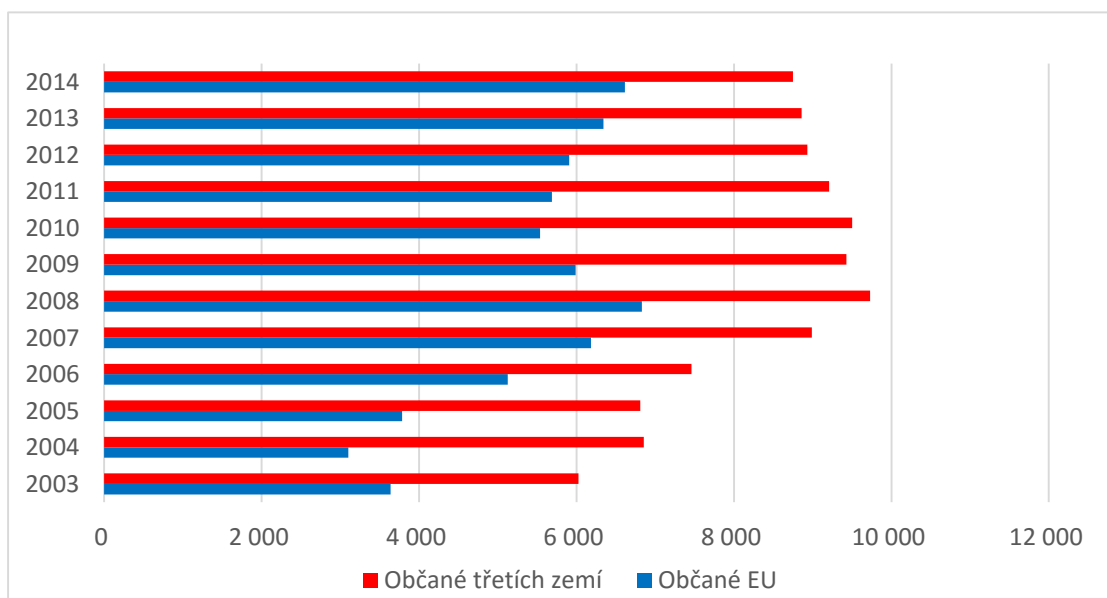

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

V rozdělení cizinců z hlediska jejich občanství, ve všech letech převažovali občané zemí ležících mimo Evropskou unii. Do roku 2008 sledujeme rostoucí počet cizinců třetích zemí a po tomto roce jejich pokles.

Posledních několik let zobrazuje stoupající podíl občanů Evropské unie migrujících do Jihočeského kraje. K roku 2014 na území kraje žilo 6 615 občanů EU a 8 751 občanů třetích zemí. Vývoj cizinců v kraji s ohledem na občanství odpovídá jejich vývoji v celé České republice, který je velmi podobný.

Graf 22: Počty cizinců v kraji podle občanství (2003 – 2014)

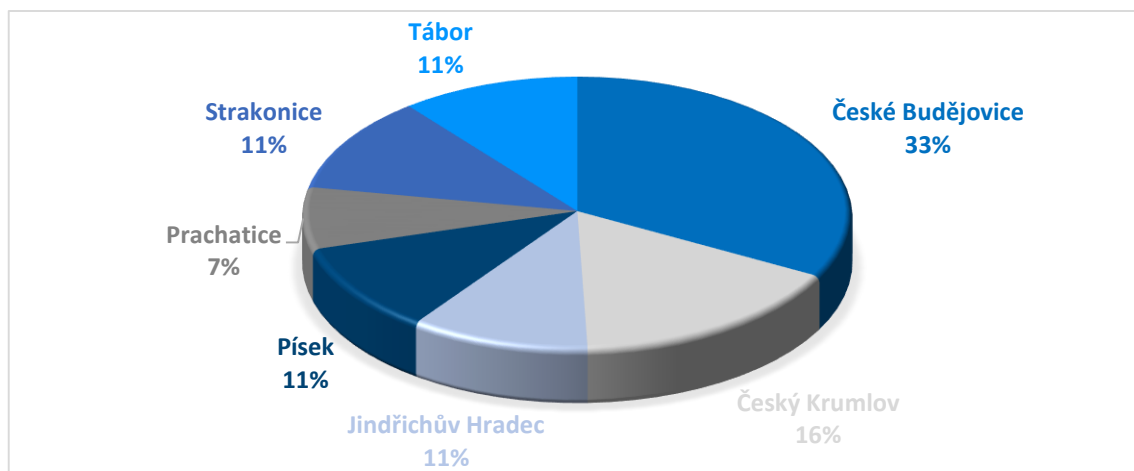
Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Nejvíce cizinců (33 %) je soustředěno do okresu České Budějovice, který jim může nabídnout pracovní uplatnění, rozvinuté služby a prostředí krajského města se širokým množstvím úřadů a jiných organizací.

V okrese Český Krumlov v roce 2015 žilo 17 % všech cizinců Jihočeského kraje, tedy zaujímá pomyslné druhé místo. Zázemí okresního města poskytuje široké množství služeb souvisejících s cestovním ruchem, které může cizince lákat.

Naopak nejméně (jen 7 %) cizinců obývá okres Prachatice.

Graf 23: Rozdělení cizinců v okresech (31. 12. 2015)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

4.2.3 Zaměstnanost cizinců v kraji

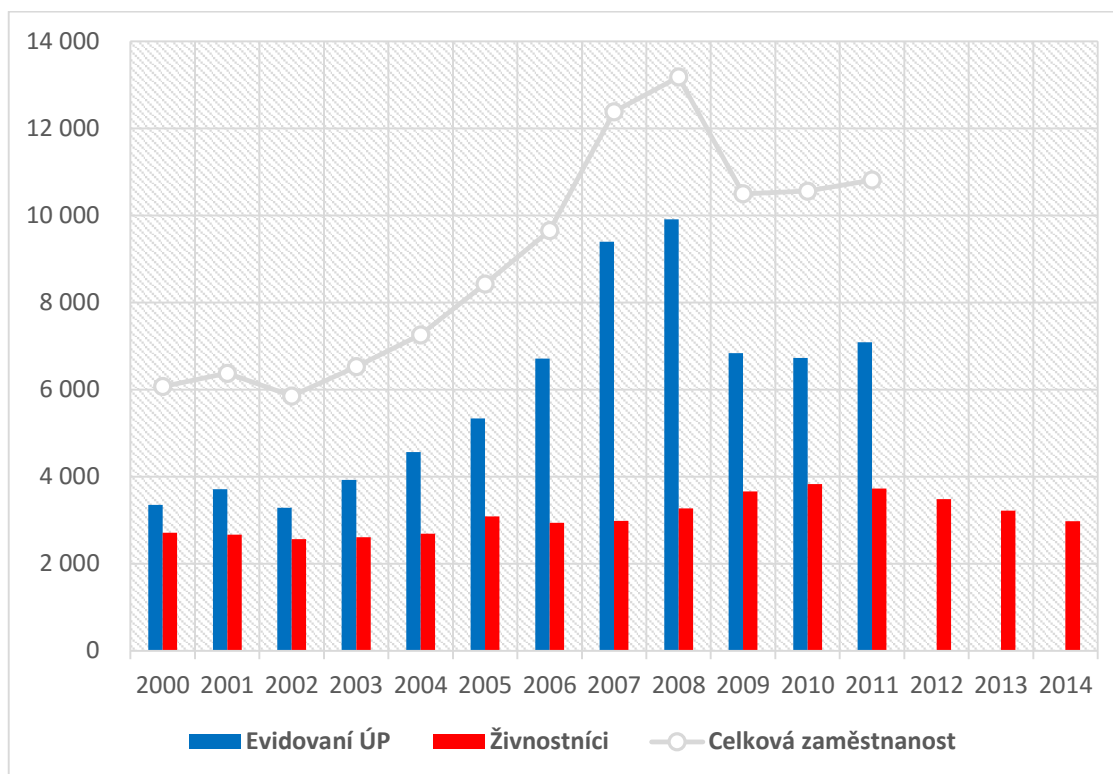
Za Jihočeský kraj, stejně jako za celou republiku, nejsou dostupné statistiky, které by přinášely informace o počtech cizinců evidovaných Úřady práce po roce 2011. Srovnání v grafu je tudíž neúplné.

Avšak i přes absenci některých údajů, graf ukazuje rozdíl mezi podílem cizinců v evidenci Úřadů práce a živnostníků.

Počty cizinců podnikajících na základě živnostenského oprávnění dosahují ve všech letech poměrně vysokých hodnot – příkladem může být rok 2002, kdy z 5 852 celkově zaměstnaných, vykonávalo živnostenskou činnost 2 564 cizinců.

V letech 2006, 2007 a 2008 vidíme vyšší počet celkově zaměstnaných, než v předchozích letech, což je způsobeno vlivem zvýšené imigrace cizinců do kraje.

Graf 24: Vývoj zaměstnanosti cizinců v kraji (2000 – 2014)

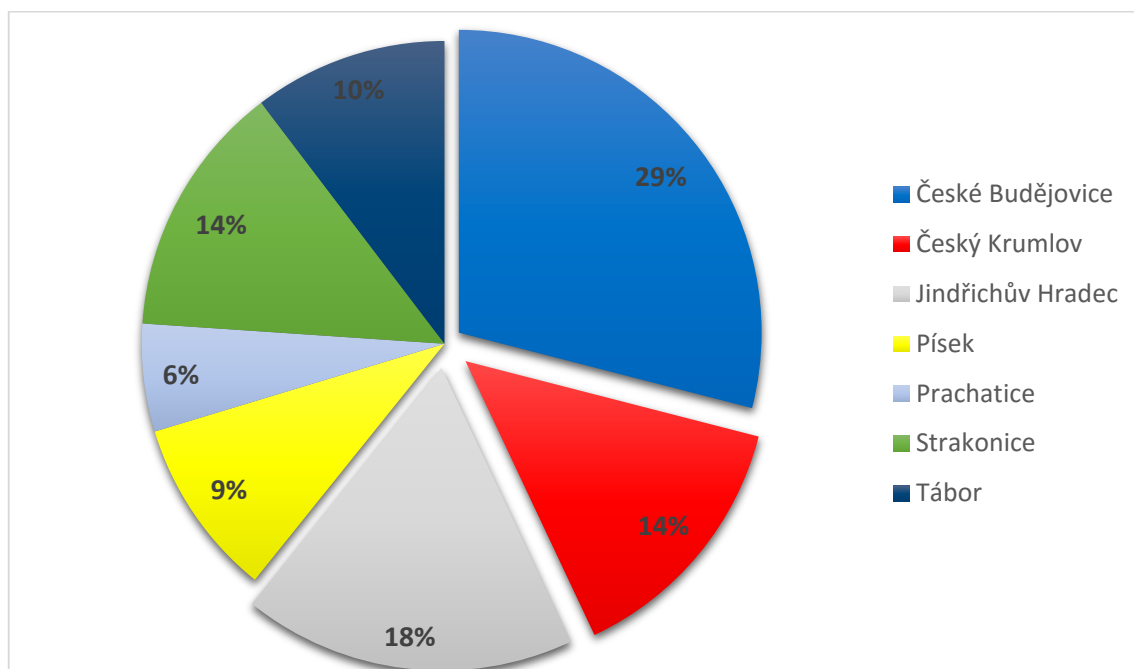

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu; vlastní zpracování

Nejvíce cizinců podniká v okrese České Budějovice, což můžeme odvozovat z vysokého počtu cizinců, kteří zde žijí. V roce 2014 v tomto okrese vykonávalo svou živnost 863 cizinců, což je 29 % ze všech cizinců podnikajících v kraji.

Naopak jen 6 % cizinců podnikalo v okrese Prachatice. Opět zde vidíme paralelu s počtem cizinců, kteří v tomto okrese žijí. Navíc prachatický okres není lokalitou, kde by se soustřeďovali významní zadavatelé práce nebo služby, ve kterých by cizinci mohli podnikat.

Graf 25: Živnostníci v okresech (31. 12. 2014)

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní zpracování

Z materiálů získaných Úřadem práce v Českých Budějovicích můžeme zjistit informace, týkající se zaměstnanosti cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání.³

Vzhledem k tomu, že v současné době je těžké získat informace o oborech, ve kterých cizinci pracují, poskytuje tento dokument alespoň hrubý přehled o jejich zařazení dle příslušných klasifikací, vzdělání, doby zaměstnání nebo věkové struktury k únoru 2016.

Většina těchto cizinců je podle klasifikace CZ-ISCO zařazena jako obsluha strojů a zařízení včetně montérů. Následují řemeslníci a opraváři a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. Z čísel je možné zjistit, že velká část cizinců, pobývajících zde bez nutnosti povolení k zaměstnání pracuje v méně kvalifikovaných pozicích.

³ Výčet těchto cizinců je upraven § 98 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka 6: Cizinci podle CZ-ISCO, bez povolení k zaměstnání (ÚP v Č. Budějovicích, únor 2016)

<i>Zákonodárci a řídicí pracovníci</i>	21
<i>Specialisté</i>	138
<i>Techničtí a odborní pracovníci</i>	41
<i>Úředníci</i>	25
<i>Pracovníci ve službách a prodeji</i>	86
<i>Kvalifikovaní prac. v zem., les. a ryb.</i>	21
<i>Řemeslníci a opraváři</i>	197
<i>Obsluha strojů a zařízení, montéři</i>	241
<i>Pomocní a nekvalifikovaní prac.</i>	152
<i>Zaměstnanci v ozbrojených službách</i>	0

Zdroj: dokument poskytnutý ÚP v ČB, vlastní zpracování

5. VÝSLEDKY A DISKUZE

Česká republika je zemí, kde počet obyvatel v posledních letech roste a v roce 2015 dosahoval čísla 10 554 000. Navzdory této situaci dochází ke zvyšování průměrného věku, který je způsoben přibývajícím množstvím obyvatel ve věku 65 let a více a naopak snižováním počtu občanů v produktivním věku.

Tyto výsledky jsem porovnála s výzkumem zabývajícím se touto problematikou, který prováděli Palát, Langhamrová, & Nevěděl (2014). Ve své práci upozorňují, že na základě provedené projekce struktury obyvatelstva se bude průměrný věk obyvatel v produktivním věku ještě více zvyšovat. Maxima dosáhne kolem roku 2035, kdy bude průměrný věk této části obyvatelstva až 44,5 let. Poměr mezi osobami v produktivním a důchodovém věku by měl být optimálně 40 %. Aby byl tento poměr zachován i v budoucnosti, musel by se věk odchodu do důchodu neustále zvyšovat. Důchodový věk v roce 2060 by se pohyboval mezi 70 – 74 lety.

S názory autorů zcela souhlasím, protože vývoj posledních let ukazuje zvyšující se podíl starších lidí a dá se předpokládat, že bude nadále růst.

Počet cizinců v České republice významně roste. V loňském roce 2015 na území České republiky žilo zhruba 465 tisíc cizinců, což je oproti roku 1993, kdy zde bylo evidováno 78 tisíc cizinců, znatelný nárůst. Novým trendem posledních let je i zvýšení počtu cizinců žijících zde na základě trvalého pobytu. V letech 2013 a 2014 byl počet cizinců s trvalým pobytem poprvé vyšší než počet cizinců na základě dlouhodobého víza nad 90 dnů. Z hlediska občanské příslušnosti převládají v České republice cizinci ze třetích zemí, avšak zvyšuje se podíl občanů Evropské unie. K poslednímu dni roku 2014 žilo v České republice 59 % občanů třetích zemí a 41 % občané EU. Tento trend může signalizovat atraktivitu České republiky pro občany zemí Evropské unie.

Cizinci také ovlivňují celkovou porodnost země. Jejich podíl na živě narozených dětech v České republice se neustále zvyšuje. V roce 1995 dosahoval tento podíl hodnoty 0,7% a v roce 2015 už to 3,2 %. Děti se rodí zejména rodičům pocházejícím z Vietnamu (41 %), Ukrajiny (29 %) a Slovenska (17 %), tedy národnostem, které jsou v Čechách nejvíce zastoupeny v celkovém počtu cizinců.

Z hlediska nezaměstnanosti patří Česká republika podle Eurostatu ke státům s nejnižší nezaměstnaností v Evropské unii (v roce 2015 dosahovala pouhých 5,1 %). Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR pro výpočet nezaměstnanosti používá tzv. podíl

nezaměstnaných osob, jehož výpočet je odlišný od výpočtu, který používá Eurostat. Dle MPSV je podíl nezaměstnaných v posledních pěti letech poměrně stabilní a v roce 2015 byl 6,6 %. Nízká nezaměstnanost může být lákadlem pro cizince z jiných zemí Evropské unie, kde se míra nezaměstnanosti pohybuje v dvojciferných číslech.

Cizince můžeme z hlediska zaměstnanosti členit na zaměstnané a živnostníky. Zaměstnaní cizinci jsou evidováni krajskými pobočkami Úřadu práce. Údaje z ÚP k roku 2014 ukazují na celkový počet 260 999 cizinců, který představuje velký nárůst oproti roku 1997, kdy bylo evidováno pouhých 130 767 cizinců. Tento vývoj odpovídá nárůstu celkového počtu migrantů v České republice.

Nejvíce cizinců v roce 2014 pracovalo ve zpracovatelském průmyslu (bez ohledu na občanství to byl počet 75 503 migrantů). Tento průmysl má v celkovém hospodářství České republiky důležité zastoupení a tak můžu říct, že cizinci se podílejí v tomto slova smyslu na tvorbě HDP. Vysoký počet z nich také vykonává zaměstnání ve stavebnictví, administrativních podpůrných činnostech a dále také ve velkoobchodě a maloobchodě včetně práce v opravách a údržbách motorových vozidel. Překvapil mě poměrně vysoký počet cizinců vykonávajících profesní, vědeckou a technickou činnost. V těchto oborech pracuje dohromady 17 064 cizinců se zastoupením 14 191 občanů Evropské unie.

Statistiky ukazující rozmístění cizinců dle kraje v závislosti na výkonu zaměstnání nejsou příliš aktuální. Poslední dostupná data pocházejí z roku 2011, avšak dá se předpokládat, že v tomto rozmístění nedochází k výrazným změnám. Nejvíce cizinců pracuje v Praze (38 %), Středočeském kraji (14 %) a Jihomoravském kraji (9 %). Naopak nejméně atraktivním krajem z hlediska zaměstnanosti je kraj Karlovarský (pouhá 2 % a počet 3 703 cizinců).

Na území Česka žije také velké množství cizinců, kteří vykonávají podnikatelskou činnost na základě živnostenského oprávnění. Maximálního počtu bylo dosaženo v roce 2011, kdy zde podnikalo dohromady 93 059 cizinců. Po tomto roce došlo k poklesu počtu živností, na aktuálních 83 862. Nejvíce cizinců podniká v Praze, Středočeském, Ústeckém a Jihomoravském kraji. V grafu č. 14 jsem srovnala jejich počty z hlediska rozdělení na kraje s rokem 1999 a došla jsem k závěru, že v průběhu těchto let nedošlo ke změnám v rozmístění podnikatelské činnosti cizinců.

Živnost vykonávají hlavně cizinci třetích zemí. Posledních několik let se nese ve znamení zvyšujícího se podílu občanů EU na podnikání, zřejmě v závislosti na rostoucím

počtu migrantů přicházejících z EU. V roce 2015 v České republice podnikalo 30 % občanů unie a 70 % občanů jiných zemí. V Čechách je nejvíce podnikajících cizinců vietnamské (22 928), ukrajinské (22 796), a slovenské (14 393) národnosti. Mezi podnikateli zaujímají vysoký počet i Němci, Rusové a Poláci

Občané Evropské unie, kteří zde podnikají na základě živnostenského oprávnění, pocházejí hlavně ze Slovenska (14 393), Německa (2 962), Polska (2 134), Velké Británie (1 473) a Bulharska (1 458). Podnikatelskou činnost zde v roce 2015 vykonávali občané všech zemí spadajících do EU, s výjimkou občanů Lichtenštejnska.

V Jihočeském kraji celkový počet obyvatel prochází zajímavým vývojem. Počty mezi lety 2005 a 2010 prudce rostly, poté tento růst střídá pokles a k roku 2015 žije na území kraje 637 834. Zjistila jsem, že na tento vysoký růst, objevující se mezi lety 2005 – 2010 měla vliv imigrace. V tomto období totiž došlo ke zvýšení přírůstku obyvatel vlivem stěhování.

Stejně jako v celé ČR, je i v Jihočeském kraji patrný vzestup počtu obyvatel v důchodovém věku a snižující se počet obyvatel ve věku produktivním. V roce 2000 žilo v kraji 84 894 obyvatel ve věku 65 let a více, v roce 2014 to už bylo 114 731 těchto občanů.

Vývoj počtu cizinců na území Jihočeského kraje prochází podobným vývojem jako v celé České republice. Maximum cizinců (16 560) se zde nacházelo v roce 2008. K loňskému roku 2015 Jihočeský kraj evidoval 16 390 obyvatel jiných národností, než české. V celkovém počtu cizinců převládají muži. Se stoupajícím počtem cizinců v kraji přímo úměrně roste i podíl žen.

V grafu č. 22 jsem zachytila počty cizinců podle občanství v letech 2003 až 2013. Opět se stejně jako v celé ČR zvyšuje podíl občanů Evropské unie na celkovém počtu cizinců. K roku 2014 zde žilo 6 615 občanů EU a 8 751 občanů ostatních zemí. Cizinci se soustředí v oblastech větších měst a aglomerací. Z hlediska rozdělení cizinců dle okresů, je nejatraktivnější okres České Budějovice, kde v roce 2015 žilo 33 % cizinců. Následuje Český Krumlov (16 %) a Jindřichův Hradec (11 %). Další rozdělení je velmi podobné až na okres Prachatice, kde v tomto roce žilo nejméně cizinců – pouhých 7 %.

Cizince z hlediska zaměstnanosti i v Jihočeském kraji dělím podle evidence na ÚP nebo podnikání. Celková zaměstnanost cizinců dosahovala nejvyššího počtu v roce 2008 (13 178). Způsobena byla zvýšenou imigrací směrem do kraje. Po tomto roce je celková

zaměstnanost spíše klesající. Z důvodu absence dat, které by zaznamenávaly vývoj cizinců evidovaných Úřady práce po roce 2011, jsem nemohla zjistit jejich celkovou zaměstnanost v letech 2012 – 2014.

Podnikání cizinců v Jihočeském kraji hraje rovněž velkou roli. Největšího podílu podnikání na celkové zaměstnanosti bylo dosaženo v roce 2002, kdy živnostenskou činnost vykonávalo 2 564 cizinců, z celkového počtu 5 852 pracujících. Vlivem růstu počtu cizinců v kraji docházelo v průběhu let ke zvyšování podnikatelské činnosti. Poslední údaj z roku 2014 říká, že na území kraje podniká 2 974 migrantů.

V další části jsem se zaměřila na zhodnocení počtu podnikajících cizinců v okresech Jihočeského kraje. Výsledky ukazují, že cizinci soustřeďují svou živnost do okresů, ve kterých žijí, resp. tam kde je tradičně jejich největší zastoupení. 29 % cizinců podniká v okrese České Budějovice, 18 % v okresu Prachatice a 14 % v okresech Český Krumlov a Strakonice. Naopak nejméně cizinců vykonává živnost v prachatickém okresu, což bych odůvodnila nízkým počtem cizinců, kteří zde žijí.

Do práce jsem chtěla zahrnout i obory, ve kterých cizinci v Jihočeském kraji pracují. Bohužel se mi tyto informace nepodařilo získat, jelikož evidence po upuštění od klasifikace OKEČ není úplná. Prostřednictvím konzultace s p. Šimánkem, který pracuje v EURES centru České Budějovice, jsem získala alespoň dokument obsahující informace o těch cizincích, kteří nepotřebují k výkonu zaměstnání v rámci České republiky povolení k zaměstnání. Úřad práce v Českých Budějovicích tyto cizince zpracovává podle klasifikace CZ-ISCO. Z tabulky č. 6 je zřejmé, že tito cizinci pracují v kraji na málo kvalifikovaných pozicích. Nejvíce z nich pracuje jako obsluha strojů, zařízení a jako montéři, řemeslníci, opraváři nebo jsou zařazeni do skupiny pomocných a nekvalifikovaných pracovníků.

6. ZÁVĚR

Cílem, který jsem si stanovila ve své práci, bylo zjištění vývoje počtu cizinců na trhu práce v České republice a Jihočeském kraji. Přínosem mé práce má být zhodnocení přínosů a negativ zaměstnávání cizinců pro ekonomiku a vybraný kraj. Dílčím cílem bylo pak zmapování vývoje počtu cizinců na území ČR a ve vybraném kraji s ohledem na demografické dopady. Vývoj počtu cizinců z hlediska zaměstnávání i jejich počtu jsem shrnula v předchozí kapitole. V závěru práce bych se ráda věnovala konkrétním dopadům, které zaměstnávání migrantů způsobuje a následně i vlastním návrhům.

Zaměstnávání cizinců je z ekonomického pohledu výhodné. Mezi pozitivní dopady jejich zaměstnávání patří obsazování pracovních pozic, o které čeští zaměstnanci nemají zájem. Migranti přicházející za prací zvyšují nabídku práce. V případě, že se jedná o méně kvalifikovanou pracovní sílu, jsou ochotni pracovat za nižší mzdu a horších podmínek než čeští pracovníci. Po nalezení zaměstnání odvádějí daně a tím přispívají do státního rozpočtu. Rostoucí počet cizinců v zemi také ovlivňuje ekonomický růst. Cizinci, stejně jako další obyvatelstvo, figurují na trhu výrobků a služeb, kde tyto komodity nakupují a spotřebovávají.

Pokud budu mluvit o pozitivěch vyplývajících ze zaměstnávání cizinců pro kraj, v němž je ekonomická činnost provozována, musím zmínit nesporný dopad na zaměstnanost kraje. Cizinci v regionu obsazují málo kvalifikované pozice, které jihočeští občané nechtějí vykonávat. Mnoho z nich pracuje ve zpracovatelském průmyslu, který má vliv na celkovou ekonomickou výkonnost regionu. V další řadě velká část imigrantů podniká a tím rozšiřuje nabídku služeb v celé oblasti kraje.

Negativním aspektem jejich zaměstnávání pro stát je fakt, že ochota cizinců přijmout práci za nižší mzdu vede ke snížení zaměstnávání rodilých občanů, kteří za tuto mzdu nejsou ochotni, nebo ani nemohou pracovat. Navíc existují i skupiny imigrantů, kteří jsou na našem trhu práce neuplatnitelní a výdaje na jejich rekvalifikaci, stejně jako výdaje na dávky v nezaměstnanosti, jsou zátěží pro rozpočty.

Migranti velkou měrou ovlivňují vlivu demografickou strukturu České republiky a Jihočeského kraje. Pracovní migranti přicházejí do země hlavně v produktivním věku, kdy přispívají ke zvyšování počtu obyvatel ve věku od 15 do 64 let. Udržení optimální míry mezi občany v produktivním a důchodovém věku by mělo být pro stát prioritou. Snížení této míry by vedlo k problémům s důchody a znamenalo by zvýšené výdaje na

zdravotnictví. Cizinci tak napomáhají tento optimální poměr udržovat. Nesmím opomenout zmínit, že cizinci v Čechách zakládají rodiny a stále více žádají o povolení k trvalému pobytu. Podílí se tak na porodnosti a jejich potomci budou jednou dalšími daňovými poplatníky. Tyto výše zmíněné pozitivní jevy se dají vztáhnout nejen na Českou republiku, ale i Jihočeský kraj.

Došla jsem k závěru, že pobyt cizinců na území ČR a jejich zaměstnávání přináší celou řadu pozitivních, ale i negativních vlivů. Menšiny v České republice vytvářejí multikulturní společnost, která není ve všech ohledech ideální. Odlišné zvyky, právní řád, jazykové bariéry – to vše přispívá k problémům a konfliktům mezi cizinci a rodilými občany. Myslím si, že v dnešním globalizovaném světě se nedá migraci vyhnout a ani ji zastavit. Česká republika ji kvůli stárnutí populace dokonce potřebuje, neboť jí v budoucnosti hrozí problémy spojené s vysokým počtem obyvatel v důchodovém věku.

Abychom tedy mohli využívat ekonomické přínosy plynoucí z imigrace cizinců do České republiky, do kterých spadá účast na tvorbě HDP a vyrovnávání populačního výpadku, musíme zajistit efektivní fungování integrační politiky a toleranci na obou stranách. Mezi konkrétní opatření bych navrhla lepší koordinaci migračních a integračních politik členských států EU, tak aby nedocházelo k odlišné interpretaci pravidel a dále zvyšování povědomí občanů země o problematice migrace, aby se zabránilo zbytečným předsudkům. Stát by měl také dle mého názoru podporovat imigraci občanů členských států EU, kteří mají podobnou kulturu a hodnoty a stejně tak vytvářet vhodné podmínky pro zaměstnávání cizinců s vysokou kvalifikací, kteří jsou pro Českou republiku přínosem.

7. SUMMARY

This bachelor thesis focuses on a progress of the number of foreigners on the labor market in the context of the whole Czech Republic and in the region of South Bohemia. The thesis contains information about the fields in which foreigners work. Thesis searches an answer to the question whether the employment of foreign labour force has a positive or negative influence on the Czech economy.

The bachelor thesis consists of two parts – theoretical and practical. The theoretical part includes a literature search on the topic labor market, migration, EU immigration policy, the conditions for entry and stay of foreigners in the territory of the Czech Republic and terms for employment of foreign work force. The practical part is based on information taken from the statistics and EURES consultant. The results are presented in tables and graphs created in Excel program.

Key words: labor market, foreign labour force, migration, immigration policy

8. SEZNAM ZDROJŮ

- Barša, P., & Baršová, A. (2005). *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita Brno.
- Český statistický úřad (2015). *Cizinci v České republice*. Retrieved from: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2015>
- Drbohlav, D., Medová, L., Čermák, Z., Janská, E., Čermáková, D., & Džúrová, D. (2010). *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Funck, B., & Pizzati, L. (2002). *Labor, employment, and social policies in the EU enlargement process: changing perspectives and policy options*; Eds. Bernard Funck, Lodovico Pizzati. Washington: World Bank.
- Hokovsky, R., & Kopal, J. (2013). *Politics and policies of integration in Austria, Hungary, Czechia, Denmark and at the EU level*. Brno: League of Human Rights.
- Holman, R. (2002). *Ekonomie*. Praha: C. H. Beck.
- Jírová, H. (1999). *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická (Praha).
- Kolibová, H., & Kubicová, A. (2005). *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Karviná: Slezská univerzita (Opava). Obchodně podnikatelská fakulta (Karviná).
- Kosová, Z. (2009). *Multikulturalismus jako důsledek globalizace*. (Diplomová práce. Masarykova univerzita, Brno, Czechia). Retrieved from: https://is.muni.cz/th/123863/pedf_m/DP_Kosova_Multikulturalismus.pdf
- Macáková, L. (2003). *Mikroekonomie: základní kurs*. Slaný: Melandrium.
- Ministerstvo vnitra České republiky (2015b). *Strategie migrační politiky České republiky*. Retrieved from: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>
- Němec, O. (2002). *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha: VŠE.
- Palát, M. (2013). *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing.

Palát, M., Langhamrová, J., & Nevěděl, L. (2014). *Socioekonomická demografie: Socioeconomic demography*. Brno: Mendelova univerzita v Brně.

Rabušic, L., & Burjanek, A. (2003). *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?* Praha: VÚPSV, výzkumné centrum Brno.

Rolný, I., & Lacina, L. (2001). *Globalizace - etika - ekonomika*. Boskovice: Albert.

Roubíček, V. (1997). *Úvod do demografie*. Praha: CODEX Bohemia.

Přehled zákonů

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

BusinessInfo: *Pobyt cizinců na území České republiky* (2011). Retrieved from: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pobyt-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-7498.html#!&chapter=1>

Český statistický úřad: *Cizinci* (2016). Retrieved from: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>

Český statistický úřad: *Obyvatelstvo* (2015). Retrieved from: https://www.czso.cz/csu/czso/obvyvatelstvo_lide

Český statistický úřad: *Regionální statistiky* (2015). Retrieved from: https://www.czso.cz/csu/czso/regiony_mesta_obce_souhrn

Český statistický úřad: *Statistická ročenka Jihočeského kraje – 2015* (2015). Retrieved from: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-jihoceskeho-kraje-2015-0w0yohv3dz>

EurActiv: *Azylová a imigrační politika* (2015). Retrieved from: <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/azylov-a-imigran-politika>

Eurostat: *Total unemployment rate* (2015). Retrieved from:
<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdec450>

Integrovaný portál MPSV: *Modré karty v České republice* (2014). Retrieved from:
http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/modka

Integrovaný portál MPSV: *Postup cizince směřující k realizaci jeho zaměstnání na území ČR* (2016). Retrieved from:
http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_zamest_ciz

Integrovaný portál MPSV: *Statistiky*. Retrieved from: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat>

Integrovaný portál MPSV: *Zaměstnanecké karty v České republice (v režimu duálního dokladu)* (2015). Retrieved from: http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zamka

Jihočeský kraj: *Charakteristika kraje* (2010). Retrieved from: <http://invest.kraj-jihocesky.cz/cz/page/profil-jihoceskeho-kraje>

Ministerstvo průmyslu a obchodu: *Počty podnikatelů dle občanství podnikajících v České republice*. Retrieved from: <http://www.mpo.cz/dokument160235.html>

Ministerstvo vnitra České republiky: *Migrační a azylová politika České republiky* (2014a). Retrieved from: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky: *Občané třetích zemí* (2016b). Retrieved from:
<http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky: *Společný evropský azylový systém* (2016a). Retrieved from: <http://www.mvcr.cz/clanek/spolecny-evropsky-azylovy-system.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky: *Úkoly Ministerstva vnitra v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území České republiky a mezinárodní ochrany* (2014b). Retrieved from:
<http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Ministerstvo vnitra České republiky: *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky* (2015a). Retrieved from:
<http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: *Obecné informace* (2015). Retrieved from:http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/obecne_informace.html

9. SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v ČR (v tis.).....	29
Graf 2: Věková struktura obyvatelstva (1989 – 2014)	30
Graf 3: Vývoj počtu cizinců (1993 – 2015).....	31
Graf 4: Vývoj počtu cizinců dle typu pobytu	31
Graf 5: Počet cizinců podle státního občanství (2004 - 2014).....	32
Graf 6: Rozdělení cizinců podle občanství (k 31. 12. 2014)	32
Graf 7: Počet živě narozených občanů ČR a cizinců (1995 – 2013)	33
Graf 8: Podíl cizinců na živě narozených v ČR (1995 – 2015)	34
Graf 9: Nejčastější národnosti živě narozených dětí (1995-2014)	34
Graf 10: Podíl nezaměstnaných osob (2005 – 2015).....	35
Graf 11: Srovnání nezaměstnanosti v EU (k roku 2015 v %)	36
Graf 12: Cizinci evidovaní ÚP dle NUTS 3 (2011).....	39
Graf 13: Počty cizinců s platným živnostenským oprávněním.....	40
Graf 14: Počty cizinců s platným živnostenským oprávněním v krajích (1999 a 2015) 41	
Graf 15: Podíl občanů EU a občanů mimo EU na počtech živnostenských oprávnění..	42
Graf 16: Cizinci s platným živnostenským oprávněním podle občanství (2015).....	43
Graf 17: Vývoj počtu obyvatel (2000 - 2015)	46
Graf 18: Přírůstek obyvatel v kraji (2000 – 2015).....	47
Graf 19: Struktura obyvatelstva (2000 – 2014)	47
Graf 20: Vývoj počtu cizinců (2000 - 2015).....	48
Graf 21: Podíl žen a mužů (2003 – 2014).....	49
Graf 22: Počty cizinců v kraji podle občanství (2003 – 2014)	49
Graf 23: Rozdělení cizinců v okresech (31. 12. 2015)	50
Graf 24: Vývoj zaměstnanosti cizinců v kraji (2000 – 2014).....	51
Graf 25: Živnostníci v okresech (31. 12. 2014).....	52

Seznam tabulek

Tabulka 1: Zaměstnávání cizinců v ČR.....	19
Tabulka 2: Cizinci evidovaní ÚP	37

Tabulka 3: Počty cizinců evidovaných ÚP dle CZ – NACE k roku 2014.....	38
Tabulka 4: Počty Vietnamců s živnostenským oprávněním.....	42
Tabulka 5: Počty občanů EU s platným živnostenským oprávněním (2015).....	43
Tabulka 6: Cizinci podle CZ-ISCO, bez povolení k zaměstnání (ÚP v Č. Budějovicích, únor 2016).....	53

Seznam obrázků

Obrázek 1: Nabídka na trhu práce	5
Obrázek 2: Rovnováha na trhu práce.....	6
Obrázek 3: Neoklasický model trhu práce.....	23

10. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Rozbor informací cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání
(Evidence Úřadu práce v Českých Budějovicích za únor 2016)

11. PŘÍLOHY

Rozbor informací cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání (Evidence Úřadu práce v Českých Budějovicích za únor 2016)

Úřad práce v Českých Budějovicích
Období: únor 2016 (1.2.2016 - 29.2.2016)

ZZ 2c - Rozbor informací cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání

Ukazatel	Počet		z toho obchodní kontrakty	
	celkem	ženy	celkem	ženy
1. Celkem	922	461	5	2
Důvod informační karty				
2. rodinný příslušník EU+ §87	73	48	0	0
3. trvalý pobyt - § 98 písm. a)	679	326	1	0
4. rodinný příslušník diplomata - § 98 písm. b)	0	0	0	0
5. udělen azyl - § 98 písm. c)	0	0	0	0
6. 7 dnů, 30 dní v roce - § 98 písm. d)	0	0	0	0
7. mezinárodní smlouva - § 98 písm. e)	0	0	0	0
8. výměna mezi školami (do 26 let) - § 98 odst. j)	24	12	0	0
9. vyslání v rámci poskytování služeb - § 98 odst. k)	2	0	2	0
10. společné soužití rodiny - § 98 odst. l)	49	34	0	0
11. rezident jiného státu EU - § 98 odst. m)	1	0	0	0
12. vědecký, výzkumný, vývojový pracovník - § 98 odst. n)	80	36	2	2
13. získané vzdělání - § 98 odst. o)	12	3	0	0
14. dlouhodobý pobyt - § 98 odst. p)	0	0	0	0
15. duchovní - § 98 odst. r)	1	1	0	0
16. zvyšování dovedností - § 98a)	0	0	0	0
Věková struktura				
17. do 19 let	12	8	0	0
18. 20 - 24 let	50	32	0	0
19. 25 - 29 let	82	30	0	0
20. 30 - 34 let	132	58	1	1
21. 35 - 39 let	128	64	1	0
22. 40 - 44 let	149	81	0	0
23. 45 - 49 let	112	57	1	1
24. 50 - 54 let	116	64	1	0
25. 55 - 59 let	80	38	0	0
26. 60 - 64 let	46	23	1	0
27. Nad 65 let	15	6	0	0
Doba zaměstnání				
28. do 3 měsíců	6	3	2	2
29. 3 - 6 měsíců	15	9	0	0
30. 7 - 12 měsíců	37	26	0	0
31. platnost nad 12 měsíců	864	423	3	0
Nejvyšší dosažené vzdělání				
32. A bez vzdělání	3	2	0	0
33. B neúplné základní	0	0	0	0
34. C základní, praktická škola	172	97	2	0
35. D nižší střední	2	2	0	0
36. E nižší střední odborné	6	3	0	0
37. H střední odborné s výučním listem	167	78	0	0
38. J střední nebo stř.odb. bez maturity i výuč. listu	142	80	0	0
39. K ÚSV	32	19	0	0
40. L ÚSO s vyučením a maturitou	9	3	0	0
41. M ÚSO s maturitou (bez vyučení)	106	53	0	0
42. N vyšší odborné	6	3	0	0
43. R bakalářské	14	10	0	0
44. T vysokoškolské	147	72	3	2
45. V doktorské	44	17	0	0
46. nezjištěno	72	22	0	0
Požadavek na vzdělání				
47. A bez vzdělání	0	0	0	0
48. B neúplné základní	0	0	0	0

Ukazatel	Počet		z toho obchodní kontrakty	
	celkem	ženy	celkem	ženy
49. C základní, praktická škola	367	190	2	0
50. D nižší střední	0	0	0	0
51. E nižší střední odborné	10	3	0	0
52. H střední odborné s výučním listem	214	102	0	0
53. J střední nebo stř.odb. bez maturity i výuč. listu	69	35	0	0
54. K ÚSV	17	15	0	0
55. L ÚSO s vyučením a maturitou	7	3	0	0
56. M ÚSO s maturitou (bez vyučení)	77	37	0	0
57. N vyšší odborné	3	3	0	0
58. R bakalářské	6	5	0	0
59. T vysokoškolské	122	55	3	2
60. V doktorské	30	13	0	0
61. nezjištěno	0	0	0	0
Rozdělení podle CZ-NACE				
62. A01 zemědělství, myslivost	22	9	0	0
63. A02, A03 lesnictví, rybářství	2	0	0	0
64. B těžba, dobývání	0	0	0	0
65. C zpracovatelský průmysl	417	222	0	0
66. D výroba elektřiny, plynu, tepla, klim. vzduchu	2	0	1	0
67. E zásobování vodou, odpadní vody, odpady	3	0	0	0
68. F stavebnictví	62	11	0	0
69. G obchod, opravy spotřebičů, mot. vozidel	62	39	0	0
70. H doprava a skladování	45	4	0	0
71. I ubytování, stravování a pohostinství	61	26	2	0
72. J informace a komunikace	4	1	0	0
73. K peněžnictví a pojišťovnictví	1	1	0	0
74. L nemovitosti	15	13	0	0
75. M věda, výzkum, technika	103	51	0	0
76. N administrativa	43	32	0	0
77. O veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	1	1	0	0
78. P vzdělávání	50	31	2	2
79. Q zdravotní a sociální péče	10	8	0	0
80. R kultura, zábava, rekreace	5	3	0	0
81. S ostatní činnosti	14	9	0	0
82. T domácnosti zaměstnávající personál	0	0	0	0
83. U exteritoriální organizace a instituce	0	0	0	0
84. nezjištěno	0	0	0	0
Zařazení podle CZ-ISCO				
85. Tř. 1 zákonodárci a řídicí pracovníci	21	8	0	0
86. Tř. 2 specialisté	138	67	3	2
87. Tř. 3 techničtí a odborní pracovníci	41	21	0	0
88. Tř. 4 úředníci	25	19	0	0
89. Tř. 5 pracovníci ve službách a prodeji	86	45	0	0
90. Tř. 6 kvalifikovaní pracovníci v zem., les. a ryb.	21	9	0	0
91. Tř. 7 řemeslníci a opraváři	197	77	0	0
92. Tř. 8 obsluha strojů a zařízení, montéři	241	127	0	0
93. Tř. 9 pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	152	88	2	0
94. Tř. 0 zaměstnanci v ozbrojených službách	0	0	0	0